

Broj 130. travanj, 2022.

GLASNIK

Kotorvaroškog kraja

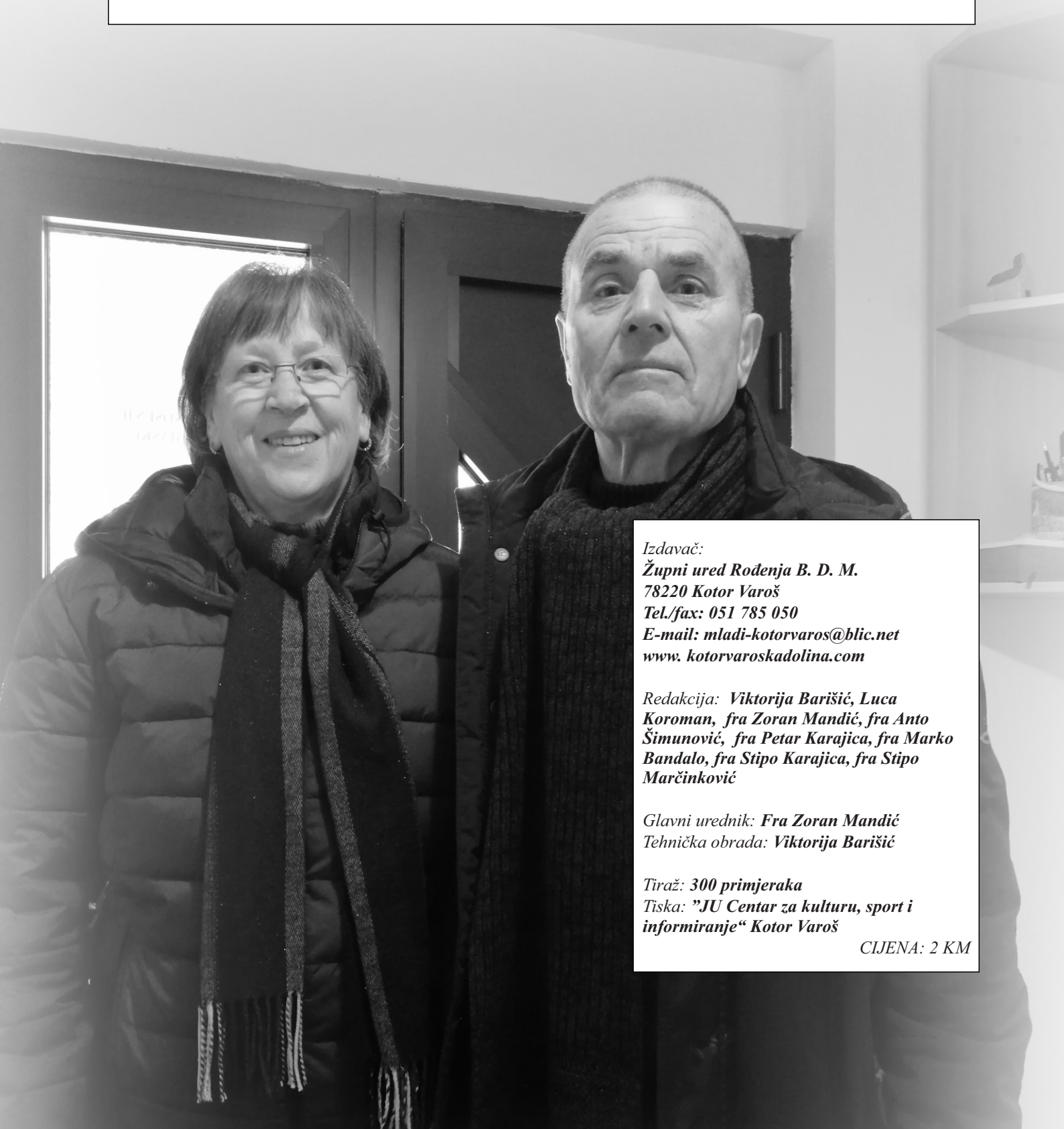
Sretan Uskrs!

Uskrsna čestitka

Povodom nastupajućeg velikog kršćanskog blagdana katoličkog Uskrsa, svim vjernicima upućujem najiskrenije čestitke sa željom da nam dani Uskrsa budu ispunjeni ljubavlju toplinom i vjerom. Vrijeme u kojem se nalazimo i kušnje s kojima smo suočeni na osobit nas način podsjećaju na to da je Uskrs blagdan kojim obilježavamo nadmoć svjetla nad tamom i života nad smrću. Uskrs provedimo prije svega u zdravlju te uz obilje Božjeg blagoslova u zajedništvu sa najdražima. Uskrsli nam daje svoj mir da ga živimo s drugima.

Neka nam je svima čestit i blagoslovljen Uskrs!

Fra Zoran Mandić, župnik župa kotorvaroške kotline

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www.kotorvaroskadolina.com

Redakcija: Viktorija Barišić, Luca

Koroman, fra Zoran Mandić, fra Anto

Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko

Bandalo, fra Stipo Karajica, fra Stipo

Marčinković

Glavni urednik: Fra Zoran Mandić

Tehnička obrada: Viktorija Barišić

Tiraž: 300 primjeraka

Tiska: "JU Centar za kulturu, sport i informiranje" Kotor Varoš

CIJENA: 2 KM

Ovo nam je 130-ti broj Glasnika. Ne možemo reći da nismo ponosni. Od prvog broja koji smo izdali 1. prosinca 1999. opstali smo i traženi smo. Kad otvorimo neke od brojeva Glasnika i kad vidimo što smo sve pisali, što se sve događalo, što smo sve zabilježili možemo biti sretni i zadovoljni da smo ostavili trag. Pisani trag je ipak pisani tag koji ostaje.

Pisali smo o "oskudici" za štampanje i slanje Glasnika. Teško je izdvajati sredstva za list, njegovu štampu i njegovo slanje. Odlučili smo i uvesti naplatu od 2KM da bismo se uspjeli pokriti, ali..

No, obasjalo nas je sunce. Stipo (Kelin) i Kaja Josipović su nas usrećili. Došli su u ured i jednostavno rekli želimo biti donatori za tiskanje ovog broja Glasnika. Rekoše nam: „Živimo i radimo u Stuttgartu ali se veselimo kad dobijemo naš list. Vidjeli smo i čitali da je teško s izdavanjem i da je problem u novcu i evo odlučili smo biti donatori. Veselimo se i radujemo kad dobijemo Glasnik na adresu. Ne dolazimo često u Kotor Varoš ali svaku vijest koju pročitamo iz našeg kraja osjećamo blizinu rodnog kraja. Znamo da je oskudica, posebno ove dvije godine kad nas je zadesila ova nemila bolest. Želimo da naš Glasnik i dalje opstane i eto tu smo da pomognemo“.

*Što reći osim jedno veliko Hvala od srca.
Redakcija*

Vijesti

STATISTIČKI PODATCI IZ ŽUPNIH MATICA ŽUPA KOTOR VAROŠ

u 2021. godini

Krštenih: 2

Vjenčanih:- 0

Umrlih i pokopanih: 19

STATISTIČKI PODATCI IZ ŽUPNIH MATICA ŽUPA VRBANJCI

u 2021. godini

Krštenih: - 1

Vjenčanih:- 0

Umrlih i pokopanih: 3

STATISTIČKI PODATCI IZ ŽUPNIH MATICA ŽUPA SOKOLINE

u 2021. godini

Krštenih: -

Vjenčanih: -

Umrlih i pokopanih: - 1

Božić

Nakon pripreve Adventskoga vremena spremni smo dočekali Božić. Sv. Misu Polnočku u koncelebraciji sa fra Zoranom, župnikom predvodio je fra Pero Karajica, ravnatelj KSA u Sarajevu. Prostor ispred crkve krasio je lijepo nakićeni bor. I jaslice u crkvi su izuzetno lijepo uklopljene u samu crkvu. Na Misi Polnočki se uistinu pjevalo od srca jer

božićne pjesme pjeva srce a glas ga prati. Opće poznato je da hrvatske božićne pjesme spadaju među najljepše božićne pjesme na svijetu.

Božić je prije svega obiteljski blagdan i predstavlja neprocjenjivo vrijeme koje provodimo s obitelji i bližnjima. Božić predstavlja toplinu, druženje i veselje. Božić je najljepši i najsvečaniji blagdan. U ove dane radujemo se Isusovom dolasku i to predstavlja pravu bit Božića.

Nakon Mise polnočke, na kojoj se okupio lijep broj vjernika, nastupilo je uobičajeno božićno čestitanje uz neizbježno pečenje, tople kifle i kuhano vino. Kako nas je korona prošle godine spriječila da se okupimo, ove godine okupljanje dragih ljudi i druženje snjima bio je najljepši poklon koji smo dobili za Božić. Zahvaljujemo se pekari Tradicija na vrućim kiflama, a ekipi Wels na pečenici. Od srca hvala svima koji su na bilo koji način sudjelovali u organizaciji proslave Božića, a posebno velika hvala onima koji svake godine okite naše crkve.

Viki

Ivandan

U zadnjih desetak godina imamo svake godine na Sokolinama na Ivandan sv. Misu. Tako imamo tradicionalno okupljanja većeg broja vjernika na misi a posebno dolaze oni koji nose ime Ivan, Ivana, Ivanka, Ivona. I ove godine skupio se veći broj vjernika a među njima i slavljenika. Hladno vrijeme nije ih omelo da dođu na misu i na zajedničko druženje. Svetu misu je predvodio fra Zoran Mandić, župnik.

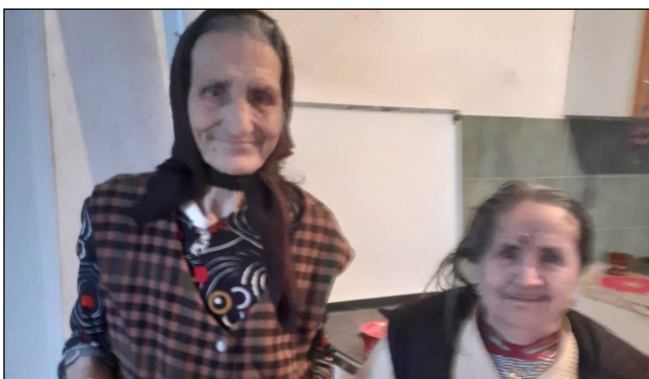
Poslije mise druženje uz tradicionalni grah koji se kuha svake godine na Ivandan. Igor, Šepi i ekipa dobili su samo riječi hvale za pripremljeno jelo.

Ivani, Ivane, Ivanke, Ivce i Ivone su u centru pažnje i fotografiraju se za uspomenu na ovu godinu i ovaj lijepi događaj. Snijeg koji pada još od ponoći još više dočarava ovaj ugođaj. Lijepo. Nadajmo se da će iduća godina donijeti još dobra i veselja među ljudima i da će nas draga Gospa štititi i čuvati.

Viki

Božićne akcije

Svake godine pišemo o našim akcijama koje obilježavaju naše župe. Sami župljani već nekoliko godina sami smišljaju kome i kako učiniti Božić ljepšim i sretnijim. Osim toga što pokazuju da su brižni pokazuju i koliko paze na druge. Godinama pišemo o Ekipi iz Welsa koja podupire

božićne, uskrsne i sve druge akcije za koje se pokaže potreba. Njima unazad nekoliko godina potpomaže svojim novčanim darom i organizacija «Priatelji malenih». I ove godine na čelu sa Zlajom, Željom, Mirjanom i drugima obišli su naše usamljene i potrebite, te iste darivali paketima hrane, novcem kao i na drugi način. Posebno ohrabruje činjenica da su oni u ovu akciju uključili mlade snage, a onda i s njima zajedno obišli stare i potrebite učeći ih tako da se i oni brinu o starijima i bolesnima.

Naša župna zajednica također je za naše potrebite podijelila kolače za usamljene i bolesne.

Moramo napomenuti da je još mnogo vjernika pomoglo potrebitima ne želeći da im spominjemo imena.

Ovakve akcije od srca pozdravljamo i želimo da im Gospodin za njihovu velikodušnost i osjećaj za potrebne naplati obiljem svoje milosti i blagoslova i neka ih radost Božića prati kroz čitav njihov život.

Viki

Bogojavljenje

Blagdan Sveta tri kralja ili Bogojavljenje jedan je od najstarijih katoličkih blagdana. Bogojavljenje je kršćanski blagdan kojim se slavi objava Boga čovječanstvu u ljudskom liku, u osobi Isusa Krista. Prema Evanđelju po Mateju, Mudraci s Istoka pratili su Zvijezdu do Betlehema vjerujući da će ih ona dovesti do Isusa, novorođenoga Kralja. Kad su u štatici pronašli dijete s Majkom Marijom, poklonili su mu se i prinijeli darove – tamjan kao Bogu, zlato kao Kralju i smirnu (plemenitu mast) kao čovjeku.

Na sam dan 6. siječnja 2022. godine imali smo uobičajeno svete mise sa posvetom vode, a običaj vjernika je da u crkvama blagoslivljaju vodu kojom se onda škrope kuće, pomoćne prostorije, zemlja.

Blagdanom Isusova krštenja, koji se slavi u nedjelju po Bogojavljenju, završava božićno vrijeme.

Fra Zoran Mandić

Blagoslov obitelji

Božićno vrijeme jest i posebna prigoda da se svećenici susretnu sa svojim župljanima. Osim na misnim slavljinama svećenici se susreću s vjernicima posjećujući ih u njihovim domovima. Tako je i ove godine župnik fra Zoran obišao naše župe Kotor Varoš, Vrbanjce i Sokoline i posjetio naše župljane. Na Stipandan fra Pero Karajica i on blagoslovili su obitelji u župi Vrbanjci a na Ivandan blagoslovio je na Lukama jednu obitelj vraćajući se sa Sokolina. Ta obitelj pripada župi Sokoline. Na Mladence župnik je započeo blagoslov obitelji i u župi Kotor Varoš i završio na Staru godinu. Zahvalio je svima koji su prilikom blagoslova obitelji dali svoj dar prema svojim mogućnostima.

Kao uspomenu na blagoslov svećenik svakoj obitelji daje prepoznatljivu naljepnicu na kojoj se, uz slikoviti simbol i sliku, te godinu blagoslova, nalaze i tri slova: C + M + B.

U župi Kotor Varoš blagoslovio je 121 obitelj sa 239 članova, a u župi Vrbanjci 30 obitelji sa 68 člana. U župi Sokoline blagoslovio je jednu obitelj. U toj statistici ubrojene su sve obitelji i njihovi članovi bez obzira žive li na području župa ili su došli za Božić. Brojke jesu porazne, ali ...

Nadam se da ćemo se i u buduću češće i u većem broju susretati u našem kraju i u našim domovima.

Hvala vjernicima na njihovoj ljubavi!

Viki

Svijećnica

Proslavili smo i blagdan Prikazanja Gospodinova, Svijećnica, a slavi se 40 dana nakon Božića. Svete mise su bile u sve tri crkve gdje se okupio manji broj vjernika. Povodom ovog blagdana u svim se crkvama slave svete mise i blagoslivljaju svijeće. Vjernici u crkvu donose svijeće na blagoslov. U obitelji se ta svijeća pali u različitim prilikama: na velike blagdane, u vrijeme oluje i grmljavine, stavlja se i u ruku umirućemu kao ohrabrenje i znak nade u vječni život, ali se pali i u drugim situacijama. Osim svijeća vjernici donose i slatinu, kruh, jabuke i drugo.

Također smo blagoslovili svijeće na čast sv. Blaža i imali obred grlićanja za one koji nisu bili u mogućnosti doći na Misu na dan sv. Blaža i tako se stavili pod Božju zaštitu po moćnom zagovoru ovoga Božjeg prijatelja.

Viki

Druženje žena

U četvrtak 24.03.2022. godine u župnom uredu u Kotor Varošu okupile su se žene iz našeg kraja. Kako protekle dvije godine zbog korone nije bilo druženja ovo je bilo pravo osvježenje. Malo se, uz razgovorugodni i zamezilo. Mislim, da se nikad u većem broju nismo ni okupile. Lijepo je bilo vidjeti lica i žena koje ne žive u Kotor Varošu a došle su s nama provesti večer.

Dogovorile smo šaranje jaja na Cvjetnicu, da se običaj ne ukine. Među ženama ima pravih „majstora“ u šaranju jaja a o tom ćemo pisati. Ovaj puta pravit ćemo kolače koje ćemo prodavati za Uskrs tako da vi koji dolazite znate da možete već od Velikog petka kupiti kolače u župnom uredu i time pomoći siromašnima u župi jer sav prihod od prodaje kolača ide u Kruh sv. Ante.

Viki

Orahova neslomivi hrvatski duh i optimizam

Orahova, veliko hrvatsko naselje u općini Kotor Varoš, prije rata brojalo je više od 1800 Hrvata, koji su živjeli u 350 obiteljskih kućanstava.

Tijekom rata, teških borbi i stradanja sve su kuće uništene i devastirane, a hrvatski puk izgnan i raseljen. Danas

žive širom svijeta, najviše u Hrvatskoj i europskim zemljama. Međutim, nikada nisu zaboravili svoj dom pa se i danas, kao i za vrijeme rata, žestoko bore za svoje ognjište, nastojeći svojim radom i zalaganjem sačuvati svoj korijen i koliko je moguće obnoviti i popraviti porušene kuće i devastiranu infrastrukturu. U taj neslomivi hrvatski duh i ponos uvjerio sam se i jučer, kada sam posjetio Orahovu i dan proveo s nekolicinom njezinih žitelja, koji često dolaze u svoj rodni kraj i organizirano pokušavaju svome selu povratiti nekadašnji duh i život. Usprkos teškoćama s kojima se susreću, oni ne odustaju i bore se dokraja. Šume u hrvatskom vlasništvu se već skoro 30 godina bespravno i nelegalno sijeku, imovina i zemlja bespravno koristi i uzurpira, a putna infrastruktura uništava i ne popravljaju.

Međutim, svi ti problemi su dodatni izazovi i motiv Hrvatima iz Orahove da se s još više energije bore za svoja prava i pravo na svoj dom i život u njemu dostojan čovjeka. Svi smo im dužni pomoći u tome jer je ustrajnost i upornost jedini način na koji se može pobijediti.

Zoran Piličić

30. obljetnica utemeljenja HVO-a

Dana 05.04.2022. godine u Kotor Varošu, polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća kod spomen obilježja poginulim braniteljima, dostojanstveno i s pijeteto prema žrtvama obilježili 30. obljetnicu utemeljenja HVO-a. 8. travnja 1992. utemeljen je HVO, jedina organizirana hrvatska vojna snaga i formacija, koja je u tom trenutku mogla jamčiti opstanak i opstojnost hrvatskog naroda u BiH.

Završetkom rata i tisuća života pripadnika HVO-a utkanih u borbu za opstanak i ostanak Hrvata na svojim stoljetnim ognjištima, HVO je definiran kao hrvatska komponenta Vojske Federacije BiH. Nakon reforme obrane 2005., tradiciju HVO-a u sastavu Oružanih snaga BiH čuva 1. pješačka gardijska pukovnija.

Zoran Piličić

Nabavka konja

Zahvaljujući dobrim ljudima dana 04.04.2022. godine kupljen je konj za obitelj Pere Marić iz Orahove. Naime, svima nam je poznato da Pero Marić živi u Orahovoj sa svojih troje malodobne djece. Pero je i do sada je imao konja koji mu je služio za različite potrebe, ali je ostarao i morao ga je ukinuti. Nakon konzultacija s ljudima na terenu odlučio sam u ime svih nas da pomognemo Peri i njegovoj obitelji kupnjom novog konja.

U ime Perino zahvaljujem se svim ljudima dobre volje kao i KSA župa kotorvaroške kotline koje su sudjelovali u nabavci Rubina (konj).

Fra Zoran Mandić

Šaranje jaja u župnom uredu

U nedjelju 10.04.2022. godine na Cvjetnicu organizirali smo šaranje jaja u župnom uredu. Žene koje su našle vremena i volje došle su u popodnevne satima, uzele šaraljke u ruke i krenule sa svojim kreacijama. Ove godine okupio se veliki broj žena. Posebno tehniku šaranja pokazala nam je Curka- Zeba Manda koja je našarala prekrasna jaja a i ostale žene su se trudile da što ljepše našaraju jaja. Pravo malo takmičenje.

Jaja smo šarali za potrebe Caritasa, točnije patronažne službe kao i za korisnike Doma za stare i nemoćne na Petričevcu, ali i za potrebe naših vjernika.

Ove godine jaja smo poslali i u Starački dom „Bolji Život“ u Kotor Varošu.

U kotorvaroškom kraju uz Uskrs vezani su različiti običaji. Većina njih se održala do danas. Najstarija tehnika šaranja jaja poznata po ovim prostorima je tehnika šaranja voskom. Iako je ta tehnika teška i iziskuje strpljenje i vrijeme ipak se očuvala do današnjih dana a kako žene rekoše “ako želiš lijepo i strpljivo našarati jaje treba ti najmanje pola sata za svako”. Umijeće šaranja uskrasnih jaja oživljava se kroz obiteljske tradicije prenošenjem na mlade generacije.

Poželjeli smo i mi da se ova lijepa tradicija nastavi, da mladi vide od iskusnijih tehniku i način šaranja jaja kao i sam način bojanja jaja koji je isto tako važan.

Sretan Uskrs!

Viki

Vjerski život i narodni običaji

POVIJEST

Trebalo bi posebice proučiti vjerski i narodni život katolika u kotorvaroškom kraju, ali buduće da bi to tražilo daleko više vremena i napora nego što je to moguće, ovom prigodom, zadovoljit ćemo se nekim karakterističnim naznakama o tome.

Procjenjuje li se vjera pojedinaca i naroda njezinim vanjskim očitovanjem, onda su je kotorvaroški katolici tijekom povijesti uvjerljivo dokazali.

U prilog tome dovoljno je podsjetiti da njihovu vjerničku upornost kojom su pratili svećenike u ona teška vremena turske vladavine od mjesta do mjesta, od „crkvišta“ do „crkvišta“, da bi slušali sv. Misu i primali sakramente. O tome su se sačuvala svjedočanstva u pisanim izvorima i narodnoj predaji. U središtu njihovog vjerovanja nalazi se osoba Isusa Krista, otkupitelja i spasitelja svijeta. Teologija Kristove muke na križu, posebice je izražena u pjesmi „Zdravo tijelo Isusovo“, koja se još i danas pjeva po mnogim crkvama u Bosni. Kotorvaroški katolici izrazili su to i u nekoliko svojih pjesama sročeni jednostavno, toplo i duboko vjernički, koje, da se ne bi zaboravile, u cijelosti bilježimo u njihovoj izvornoj ikavskoj verziji.

U nekoliko pjesama izražena je vjera u Kristovu nazočnost u Presvetom oltarskom sakramentu i njegovu otkupiteljsku moć. Takve su:

Ulazak u crkvu

O Isuse, ti si tu
Sam u svetohraništu
Dođoh da te pohodim
I da ti se poklonim
Pastiri i anđeli
Tebi su se klanjali
A uz njih i kraljevi
Dare su to donili
Ja ti dare ne nosim
Već ti srce prinosim
Više ljubim nego sve
Tebe, dobri Isuse

S. Kovačić, Katolici u kotorvaroškom kraju, Svjetlo riječi, Sarajevo, 1989., str. 181.

Radost i tradicije Uskrsa

Majstori - žene u šaranju jaja

Jedan od sasvim konkretnih primjera kako se njeguje tradicija je i šaranje uskršnjih jaja voskom. U ovoj tehnici za koju je potrebno puno mašte i kreativnosti, glavni sastojak za ukrašavanje je pčelinji vosak, domaća jaja i dobra boja.

Za ovu priču odabrali smo naše župljanke Ivka Jelušić i Manda Zeba - Curku koje šaraju kokošja, pačja i druga jaja i pretvaraju ih u remek djelo. Ivka živi u Austriji a rodom je iz Kotor Varoša gdje je provela mladost i gdje je u obitelji od malena naučila šarati jaja. Kako su godine prolazile i Ivkine kreacije su bile sve bolje i njen talent je došao do izražaja. Ona svoj veliki talent pokazuje već godinama. Nebrojeno puta je njeno šareno jaje osvojilo nagrade ne samo u crkvi u Kotor Varošu već je bilo predmet divljenja gdje je god viđeno.

Ivka pamti da su se jaja šarala voskom od davnina. Ona jaja šara šaraljkom u koju stavlja vosak koji topi na svijeći i tako povlači crte koje stvaraju jednu sliku na jajetu. Jaja trebaju biti topla da bi se vosak zalijepio, kao djevojčica gledala je kako njeni roditelji šaraju jaja a stric je pravio šaraljke koje su se morale dobro čuvati. Danas je teško naći majstora koji će napraviti dobru šaraljku. Nekada nije bilo kupiti farbe za jaja pa se sjeća da joj je tata donosio u kuću drvo „tisovinu“ od kojeg su jaja bila narandžaste boje. Poslije se pojavio bojadžija koji je bojio vunu pa su kupovali razne boje od njega. Bila su to teška vremena ali svi su se radovali Uskrsu. Ivka kaže da našara preko 150 jaja koje pokloni prijateljima i rođacima. U Welsu već unazad nekoliko godina organiziraju šaranje jaja koja prodaju i novac daruju za potrebe siromašnih. Ideje za šaranje pronalazi u glavi, ponekad se podsjeti na neka starija jaja koja

je sačuvala. Nagrade je osvajala u župi Kotor Varoš ali nikad ona nego prijatelji kojima je poklanjala jaja. Jedan događaj kojeg se rado sjeća je kad je nagovorila brata da uči šarati jaja. Uzeo je on jedno njeno našarano jaje i gledao ga i počeo šarati. Precizno je on to radio, baš se trudio kad mu je rekla da je dovoljno nije baš bio zadovoljan. Kad je završio uzeo je jaje okretati da vidi da li je nešto preskočio i tako okrećući jaje mu ispadne i razbije se. Kako se smijala njegovom licu i njegovoj tuzi. Mislio se hoće li uzeti drugo jaje ali je ipak uzeo te našarao ga i može se reći da sada šara lijepo skoro kao i ona.

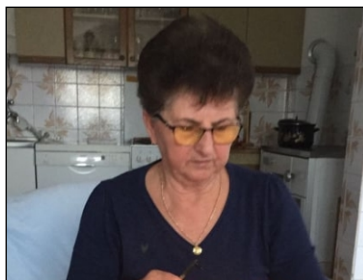
Poručila je mladima da nastave tradiciju jer to je baš nešto dragocjeno, naše nasljeđe i nasljeđe naših roditelja.

Manda Zeba – Curka je iz Zabrd, živi u Zagrebu i bavi se šaranjem jaja od davnina kao i Ivka. I njena tehnika šaranja jaja je ista kao i Ivkina. Treba dobra šaraljka, vosak, i dobra boja, naravno i ideja kako našarati. Manda je kao i Ivka godinama osvajala nagrade u Župnom uredu, naravno ne ona već oni kojima je poklanjala jaja. Našara ih ona preko 300. Našara za svoju djecu, prijatelje kao i susjede. I svi se dive njenom

našaranom jajetu. Manda kad je prije nekoliko godina boravila u Americi kod rođaka našarala je jaja koje je njena rodbina dijelila prijateljima i susjedima. Ne da su bili oduševljeni nego su bili puni čuđenja i pitanja kako to ona uspijeva našarati. Rodbina koja je znala kako je Manda majstor u šaranju jaja nabavila je i vosak i šaraljku i boju samo da pokažu susjedima naše običaje.

Ovaj put smo predstavili Ivku i Mandu. Moram reći da u župi ima još dosta žena koja također prekrasno šaraju jaja a njih ćemo predstaviti drugom prilikom.

Viki

Tradicionalno šaranje uskršnjih jaja u Welsu

Tradicionalno šaranje uskršnjih jaja u Hrvatskom domu u Welsu se održalo i ove godine. U nedjelju 04.04.2022 u prostorijama Hrvatskog Doma sastale su se bake, majke, kćerke, unuke, djedovi, očevi iz raznih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine da svojim vrijednim rukama pokažu umijeće šaranja i bojenja uskršnjih jaja (pisanica). Neopisiv je doživljaj vidjeti toliko različitih mustri i prelijepih šara koje se nanose šaraljka prirodnim voskom na jaja koja se nakon toga boje u predivnim bojama. Odaziv je bio više nego očekivan. Preko 70 vrijednih i maštovitih žena, djece i muških su satima iznosili svoje vještine da daju svakom našaranom jajetu njegovu originalnost.

Našarano je i obojeno 500 jaja. Sva jaja su

rasprodana i novac ide u humanitarne svrhe. Da bi bilo dovoljno šaraljki za sve svake godine se pobrine Marinko Mandušić. Kroz ovih nekoliko godina ih je napravio preko 600 komada. Da bi svako jaje bilo lijepo našarano svojim dugogodišnjim znanjem i talentom pobrinila se baka Ivka Jelušić. A da dođe do finalne obrade i bojenja tu dužnost imala Katica Škrobić.

Organizaciju i logistiku su vodile dvije vrijednice Anita Budimir Kljajić i Mirjana Marković. Svaka čast i pohvala za sve sudionike ove hvale vrijedne humanitarne akcije. I na kraju nije bitno što je starije jaje ili kokoš. Bitno je da se tradicija ne izgubi.

Sretan Uskrs!

Zlatko Marković Zlaja

Razgovarali smo

VLČ. Antonio Kovačić

Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić predvodio je u subotu 9. listopada 2021. godine u župnoj crkvi župe sv. Ivana XXIII. pape, Zagreb-Dubrava, u zajedništvu s pomoćnim biskupima zagrebačkim mons. Ivanom Šaskom i mons. Mijom Gorskim, redovničkim provincijalima, svećenicima i narodom, euharistijsko slavlje

u kojem je za đakone zaredio osam dijecezanskih i devet redovničkih kandidata.

Među njima je i naš župljanin Antonio Kovačić. U petak nakon ređenja, 15. listopada 2021., podijeljen mu je i dekret. Obavljao je đakonski praktikum u Uredu zagrebačkog nadbiskupa te je obnašao službu pontifikalnog đakona. Dana 14. veljače, poradi sticanja bogatijeg pastoralnog iskustva, dodijeljen mu je novi dekret te će nadalje svoj đakonski praktikum vršiti u Župi sv. Anastazije u Samoboru.

U međuvremenu, našeg novog đakona, preporučujemo u vaše molitve. Svaka molitva i prikazana žrtva veoma nam je dragocjena!

Antonio, znamo da su vam roditelji kotorvarošani a vjerujem da ste i Vi?

1. Malo o sebi,

Rođen sam 23. siječnja 1991. godine te sam svoje životno putovanje počeo u obitelji Marka (Bodanov) Kovačića, i Mare r. Zeba – tata je iz Podbrđa, a mama iz Zabrđa, tako da su mi oba roditelja rođeni kotorvarošani, a i ja sam prvu godinu života proveo u Kotor Varošu, dok nije počeo rat. Nakon što smo, uz puno Božje pomoći, došli svi živi do Zagreba i tamo se konačno nakon dužeg vremena sreli s tatom, počelo je vrijeme privikavanja na novo okruženje. Najprije smo živjeli u Dubravi, potom u Španskom (vrlo brzo), a danas živimo u Vrapču. Nakon završene osnovne škole, upisao sam Međubiskupijsko sjemenište u Zagrebu, no nakon tri godine prekinuo sam formaciju, nastavivši i dalje obrazovanje u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji s pravom

javnosti u Zagrebu. Mislio sam da sam prekrizio zauvijek svećenički poziv jer, iskreno, i nisam imao neku najispravniju sliku o Bogu i nisam se mogao pomirit s time da je Bog neke stvari dopustio u mom životu. I dalje sam nastavio, s više ili manje žara, tražiti Boga, ići nedjeljom na Misu, relativno se redovito moliti i sudjelovati u župnom životu. Po završetku srednje škole, upisujem studij Matematike te nakon jednog sudjelovanja na kampu mladih i intenzivnih molitvenih trenutaka, ponovno počinjem intenzivno razmišljati o pozivu, no ovoga puta uz duhovno vodstvo. Tome su prethodila prijateljstva stečena u Župi, točnije u župnom zboru Panis angelicus, a koja traju i dan danas, a koja su se pretvorila i u vezu kumstva. Nakon preddiplomskog studija Matematike, upisujem diplomski studij Računarstva i matematike te počinjem pohađati glazbenu školu Vatroslava Lisinskog u klasi prof. art. Bojana Pogrmilovića, smjer solo pjevanje. Paralelno sam pohađao kateheze Deset Božjih zapovijedi koje je vodio vlč. Ivan Valentić i nakon jednog sudjelovanja na Planinarskom križnom putu, nakon što sam mu izložio svoje brige – savjetovao mi je da još malo radim i steknem iskustvo te da onda razmotrim radi li se o hiru ili o pozivu. Nakon vremena provedenog u molitvi i razmišljanju te potaknut katehezama, odlučio sam upisati Nadbiskupsko bogoslovno sjemenište u Zagrebu, 2016. godine. I tu počinje produbljivanje mog poziva u formaciji – dugih pet godina, gdje sam intenzivnije promatrao život Trojedinog Boga, život Isusa Krista, život Crkve i svoj osobni život te se na koncu zaredio za đakona.

Imali ste dug put do đakonata, obiteljski život, škola, formacija, studij teologije...

Moje je iskustvo da Bog neprestano kuca na vrata onome tko ga traži, premda taj tragač možda ponekad imao figu u džepu. Duljina nečijeg puta ovisi o puno faktora – netko je hrabriji pa će se brže odazvati, netko se ne može odreći sigurnosti u životu, netko je hirovitiji, naglijeg karaktera, netko je smireniji i staloženiji, a osim toga tu su vanjski faktori koje ste i naveli – obiteljski život, društvo, škola, formacija... Poziv je živi organizam – i kao što i svako ima svoj DNA, svoju genetiku, svoja nasljedna svojstva od roditelja, on je oblikovan i vanjskim okolnostima. Tako je i svako od nas jedinstvena slika Božja – u Božjim očima poseban, ima vlastiti „Božji DNA“, i svatko ima jedinstven odnos s Bogom – Nebeskim Ocem i to polazeći od svakodnevnih situacija koje ga oblikuju i tu se rađa poziv.

Poziv na svetost ima svaki kršćanin, primanje svetog reda je samo jedan od načina kako se svetost živi u svakodnevnicu – i upravo se tu, iz nastojanja življenja svetosti u svakodnevnicu razvija i poziv i teologija. Poziv ne možemo ograničiti samo na neke „posebne ljude“, kao što ni teologiju ne možemo samo ograničiti na neke akademske razine fakulteta – ja sam teologiju učio upravo i u svojoj obitelji, u školi, u formaciji, u svakodnevnom životu. Teologija nije samo znanost o Bogu, rekao bih da je to razmatranje živog odnosa s Bogom koji se dogodio u svakodnevnicu – i svaki dan ti nešto učiš o Bogu i o sebi. Naši stari su to jako dobro znali. Tu bih volio spomenuti svoju baku Jelu Kovačić (Bogdanova, r. Vujeva). Ta žena je, premda je bila već tada pomalo dementna, u svojoj dubokoj starosti pričala stvari o Bogu koje su me iznenadile. Naime, jednu posebnu stvar mi je pričala upravo kada smo radili kolegij pod nazivom *Otajstvo Trojedinog Boga*. Ta stara baka je u svojim 90.-tim godinama života pričala o perihoretskom životu i Božjoj providnosti, premda nije koristila taj komplicirani izraz „perihoreza“. Ja sam se pitao odakle to dolazi, osobito kad sam nakon dva tjedna čuo jednu profesoricu na Fakultetu da govori isto o tome. Moja baka je to crpila iz života uronjenog u molitvu, kao što crpi i moj tata i moja mama – ti ljudi, jednostavni, žive svetost, a da toga često nisu ni svjesni – jer jednostavno rade ono na što ih je Bog pozvao te se u toj svojoj svakodnevnicu mole, idu na Misu, poslušni su Crkvi i nastoje živjeti ljubeći druge kroz jednostavno služenje u svakodnevnim životnim potrebama. To je đakonat – jer đakonat, što dolazi iz grčkog jezika, upravo znači služenje.

Crkva je samo na poseban način prepoznala tu službu u liturgijskom i crkvenom životu i prepoznala kao sredstvo kojim Bog također posvećuje ljude u svetim činima Crkve.

Što je đakon u katoličkoj crkvi?

To je jako teško pitanje. Naime, Crkva poznaje sakrament Svetog Reda u tri stupnja: đakonatu, prezbiteratu i episkopatu. Đakonat je prvi stupanj svetog reda i samim time, đakon biva suradnikom s biskupom i prezbiterima u Isusovoj službi posvećivanja, upravljanja i naučavanja. Isus Krist je jedini svećenik, a đakon, prezbiter i biskup bivaju dionici Isusova svećeništva. Dok prezbiter u doslovnom smislu znači starješina, a biskup nadgledatelj, đakon je poslužitelj. Đakonat nikako ne možemo gledati odvojeno od Krista – njemu se jedinom služi, i mi smo svi poslužitelji (đakoni) Isusovi, a to vršimo kroz poslušnost koju smo obećali biskupu na ređenju. Biskup ima puninu Svetoga Reda, Kristove svećeničke službe, i on predstavlja jedinstvo mjesne Crkve (npr. Zagrebačke nadbiskupije, Banjalučke biskupije,...). Dakle, nema đakona ni bez biskupa i upravo se kroz poštovanje i poslušnost prema biskupu očituje i odanost Kristu i Crkvi. Vidimo da je tu jako naglašena crkvena dimenzija. Da pokušam to približiti malo: Bog je u početku stvorio čovjeka da bi bio zdrav – međutim, došlo je do toga da

se duhovno razbolio. Potom je poslao svoga Sina da izliječi ljude i to vlastitim životom. No nije tu misiju mogao nastaviti sam, on je povjerio sama sebe, svoj život, svojim apostolima i to u sakramentima i u naviještaju riječi, u lijekovima Crkve, gdje posebnu važnost ima Duh Sveti bez kojeg ti lijekovi ne bi mogli jednostavno ostvariti svoj učinak – ne bi prenosili Kristov život, Kristovu iscjeliteljsku moć. Crkva je kao jedna duhovna bolnica u koju ljudi dolaze s različitim duhovnim potrebama i bolestima, koje može izliječiti i zadovoljiti samo Duh Sveti. Tu bolnicu je ustanovio sam Isus Krist, a danas u Njegovo ime, njome upravlja papa u kolegijalnosti s biskupima. Biskupi su ti koji snagom ređenja, tu snagu Duha Svetoga, povjeravaju prezbiterima i đakonima – od kojih svaki imaju svoju službu u Crkvi, u duhovnoj bolnici. Rekao bih da je biskup možda šef nekog odijela koji druge zaposlenike prima u taj odjel nakon što ih provjeri. Prezbiteri su liječnici na tom odjelu, a koje biskup koordinira kako bi svaki bolesnik dobio pravi lijek u pravo vrijeme, a đakoni su kao medicinski tehničari koji pomažu liječnicima na tom

odijelu. To ne znači da liječnik ne bi znao raditi ono što medicinski tehničar radi, već mu jednostavno vrijeme ne dopušta da se bavi time, jer se ne bi imao vremena posvetiti pacijentima.

Što radi đakon?

Povijest đakonata je jako daleka: u počecima Crkve, đakoni su bili oni koji su se najviše brinuli o karitativnoj djelatnosti Crkve (brizi za siromašne, za ugrožene skupine u društvu (u Isusovo vrijeme su to bile udovice i djeca te oni koji su imali neki fizički ili mentalni manjak ili bolest)), te brizi oko stolova (posluživanje – ne samo liturgijsko, već i pravo posluživanje kod objeda) i bili su prvi na ispomoći biskupima, a ponekad su đakoni bili birani i za pape. Postoje prijelazni đakoni, koji će biti zaređeni za prezbitere i trajni đakoni koji se prije primanja đakonata mogu i oženiti. Međutim, Crkva je u početku razlikovala striktno prezbitera (svećenika) od đakona – te prijelazni đakoni nisu ni postojali. Kroz povijesni razvoj to se promijenilo te dugo vremena u Crkvi nije ni postojao trajni đakon do II. vatikanskog koncila.

Danas tu službu uglavnom promatramo kroz liturgijsku dimenziju i pastoralnu aktivnost u pomoći prezbiterima na Župama. Točnije, đakon danas pod Misom: naviješta evanđelje, priprema darove na Oltaru, poziva narod da pruži Mir (pozivni poklik: „Pružite mir jedni drugima!“), otpušta narod (poklik: „Idite u miru!“) i naviješta hvalospjev uskrsnoj svijeći. Van euharistijskog slavlja, đakon može voditi Službu riječi i pričešćivati ljude, može slaviti sprovode, krštenje i vjenčanje, voditi kateheze i pomagati u svim redovitim pastoralnim aktivnostima župniku neke župe. Osobno vidim da bi đakon dobro došao na ispomoć prezbiterima u tjednom pohodu bolesnicima ili u blagoslovu obitelji, u vođenju župne statistike u brizi za siromašne. Dakle, karitativna djelatnost ostaje, samo se mijenja način njenog

provođenja.

Kada i kako ste odlučili postati svećenik? Jeste li osjetili poseban poziv?

Prije svega, poziv je Božji dar – kao što piše u evanđelju da Isus „pozove koje sam htjede“ (Mk 3,13). Kako se to događa? Obično u molitvi, u nadahnuću koje čovjek dobije kada vidi da neki svećenik živi Kristovim životom posvema se dajući u Crkvi, Božjoj bolnici, za Božji narod, a koji ima svoje duhovne potrebe. Osim toga, rekao bih da tu postoji velika ljubav prema Crkvi, prema liturgiji, odnosno bogoslužju i prema Riječi Božjoj. U mom slučaju je to posebno bilo u molitvi, kada mi je u srcu odzvanjala riječ: „Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko položi život svoj za svoje prijatelje.“ Ja sam iskusio u nekom trenutku da je Isus upravo položio svoj život za mene i da je pokazao svoju ljubav, odnosno Očevu ljubav i da me rado hoće primiti u svoju kuću, no ne samo to, već i mene poziva da druge ljude primam u tu kuću govoreći im o toj najvećoj ljubavi i služeći im. Naime, u mojoj obitelji, kao i u svakoj kotorvaroškoj obitelji, postoji lijepa tradicija primanja gosta. Mene su u Bogosloviji, ali i u Župnom zboru, ljudi prepoznavali po tome što sam rado zvao ljude u svoju kuću – kao što su to činili i moji roditelji – i uvijek se za goste pripremi najbolja hrana. Ipak, ima li bolje hrane od one koju sam Gospodin daje – samoga sebe i to da bi mi živjeli onako kako je on živio? Kao što je Isus mene primio u svoju kuću, na mom krštenju, na euharistiji, u sakramentu ispovijedi, u jednom trenutku mi je poručio: „Pa gle, netko treba zvati ljude u tu svoju kuću, netko im treba uručiti pozivnicu: navijestiti Božju riječ!“ Budući da Isus posluhuje u toj kući neprekidno, On šalje druge ljude da dođu – svoje slugu, na tu gozbu. Ima li išta ljepše od toga da pozoveš ljude u Božjoj kući i ugostiš ih najljepšim darovima? Mogao sam raditi to i u obiteljskom životu, no shvatio sam da me Bog zove da to radim na drugačiji način: polazeći svoj život u Njegove ruke da preko mog života On daje sebe Crkvi – svima koji dođu u Njegov dom.

Svećenički poziv je težak. Što bi ste preporučili mladim ljudima koji osjete redovnički i svećenički poziv? Ne boj se! Prepreka će uvijek biti, no život je prelijep da bismo Bogu neprekidno govorili: „NE!“ Ako misliš da ne možeš živjeti bez obitelji, bez supruga/e ili djece – sjeti se uvijek onog Kristovog obećanja: „Zaista, kažem vam, nema ga tko ostavi kuću, ili braću, ili sestre, ili majku, ili oca, ili djecu, ili polja poradi mene i poradi evanđelja, a da ne bi sada, u ovom vremenu, s progonstvima primio stotruku kuća, i braće, i sestara, i majki, i djece, i polja - i u budućem vijeku život vječni“, a Bog ostaje vjeran tim obećanjima. Moje iskustvo je da se uvijek nađe nekoliko kršćanskih obitelji koje te kao svećenika ili redovnika, odnosno redovnicu rado prime kao dio obitelji, a mi smo svi dio jedne veće – Božje obitelji!

Kako je proteklo Vaše školovanje u Bogosloviji,

što je bilo najteže?

Sa školom nisam imao problema na Bogosloviji, a ni društva mi nije manjkalo jer je Bogoslovija puna mladića koji razmišljaju o svećeničkom pozivu – to je dinamičan život koji ima svojih prelijepih trenutaka, ali i onih izazovnih. Osobno sam se lomio najviše oko obiteljskog života. Imao sam iskustvo velike obitelji i uvijek sam mislio o tome kako navečer neće biti nekoga tko će te primiti u svoj zagrljaj, tko će ti biti rame za utjehu, neće biti djece koja će ti govoriti: „Tata!“ Ta spoznaja mi je bila posebno bolna, osobito nakon prvih duhovnih obnova kada sam usnio jedan san... No, kao što se i muškarac odriče svih žena radi jedne žene, tako sam i ja shvatio da se i ja odričem svih žena radi Žene Crkve. Ipak, da je bilo vremena kada sam osjećao da srce galami – jesam, no i Gospodin čuje i te suze pa koliko god dugo trajale i da utjehu. No, na kraju se bojite najviše svojih slabosti, da njima ne biste sablaznili neku osobu – da nekome ne budete kamen spoticanja... Taj strah me znao isto poprilično kočiti – al strah rijetko kada dolazi od Boga... Tako se možda nikad ne bi ni ženio, jer bi se možda pojavio strah da neću upropastiti njen

život... Rekao bih da su to bile moje dvije temeljne kušnje. No najteže bi mi bilo kada bi mislio da me Bog ne čuje i da se oglušio na moje molitve – da šuti...

Kako ste se nosili s izazovima svjetovnog života? Je li bilo dvojbi i kušnji?

Pa, bio sam na Matematici – tamo sam proživio redovite studentske dane, tako da mogu reći da sam mladenački život proživio i susreo se s različitim kušnjama i napastima. Nekima sam se odupro, nekima ne – pa sam se pokajao i ispovjedio – znajući da Bog uvijek daje priliku za novi život. No, rekao bih da su moje najveće dvojbe krenule pred sam upis u Bogosloviju i ljetu neposredno nakon dolaska – tada sam dobio najbolje ponude za posao, s mogućnosti velike zarade i nastavljanja studija. No, shvatio sam da tu nema za mene nekog oduševljenja kojeg mi ipak samo Bog može dati. Sve je to lijepo, no shvatio sam da se život za mene ne svodi na rad u nekom uredu za računalom i nagomilavanjem akademskih titula i novaca... Ipak, smrt nas

na kraju sve izjednači pred Bogom – na kraju smo pred Bogom svi Njegove slike – cilj je ipak tu sliku donijet pred Boga što je moguće ljepšu, a u tome mi neće pomoći ništa što mi se nudilo.

Imate li potrebu nekome posebno zahvaliti?

Najprije Bogu! A onda i svaka hvala upućena drugim ljudima, upućena je Njemu. Misa nosi naziv euharistija što znači zahvaljivanje – to je temeljna odrednica kršćanstva. Od ljudi koje bih htio istaknuti su tu moji roditelji, djedovi i bake, braća i sestre, prijatelji, šira obitelj. Među svećenicima su to svakako moji župnici koje sam poznavao, kako u BiH, tako i u Hrvatskoj – jer nesebično rade na njivi Gospodnjoj premda često nailaze na nerazumijevanje, tu su moji duhovnici i odgojitelji kao i još neki drugi svećenici koji su mi svojim životom pružili primjer i bili podrška u životu kroz prijateljstva, mentorstva i savjetovanja – oni će znati tko su i bez da navodim njihova imena i službe. *Nomina sunt odiosa* rekla bi stara latinska poslovice.

Kako ste se osjećali prilikom obreda u katedrali i u drugim mjestima kada ste vršili službu u pontifikalnoj asistenciji?

Sve zajedno sam imao priliku biti na dva obreda u Katedrali kao član pontifikalne asistencije – kao akolit, a sva ostala slavlja sam vršio u župama Zagrebačke nadbiskupije i svetištima, budući da je Katedrala stradala u potresu. To je izrazito lijepo, ali i teško – jer moraš biti fokusiran na ono što se trenutačno događa i u danom trenutku reagirat kad se pojave neočekivane okolnosti, kao kad vjetar pobrka stranice ili otpuše propovijed s Oltara ili kad netko padne...

Najljepše mi je bilo naviještati evanđelje pjevano, gdje sam se morao posebno pripremit jer volim pjevat i jako mi smeta kad netko nešto krivo otpjeva, osobito od crkvenih napjeva. No, Bog i tu uči poniznosti jer nije u centru pjevanje nego naviještaj Riječi – Isusa Krista. Na jednom slavlju mi se dogodilo da sam preskočio redak evanđelja, a na drugom sam zaboravio napjev – jednostavno ga smetnuo s uma – i na licu mjesta sam izmislio nešto što nikad nisam čuo. To su sve stvari koje te iznenade i na koje nemaš utjecaj, ali na kraju se i tome

smiješ.

Pred Vama je Mlada misa, kako će izgledati? Radujete li se što će biti Vaša Mlada Misa u Vašoj rodnoj župi Kotor Varošu? Kako se osjećate pred tim velikim događajem?

Da! Svoju Mladu Misu ću imati u dvije Župe: u Vrapču, Župi sv. Barbare gdje trenutno živim i u rodnoj župi, u Kotor Varošu! Mogu reći da je to izazovno, no najsretniji sam jer sam vidio mnoštvo ljudi koji se oko toga žele angažirati, a da to ničim nisam zaslužio – to mi daje do znanja koliko sam neznatan pred Božjom brigom i da ovdje nisam ja glavni već Bog koji želi biti u odnosu sa svojim narodom i donijeti mu radost.

Kako će izgledati Mlada Misa? To ne znam ni sam odgovorit: čovjek snuje, Bog određuje. Možda je najbolje da ljudi sami dođu i vide kako će izgledati kada bude Mlada Misa.

Za đakonsko ređenje nisam imao pojma o mnogim stvarima, kada sam dan prije došao na pripreme vidjeti što ljudi rade, ostao sam zatečen – ugodno iznenađen. Kotor Varoš je poznat kao Župa iz koje dolaze mnogi pozivi, meni je drago da sam dio te velike rijeke kotorvaroških poziva. Kotor Varoš predstavlja dio onoga što nosim u sebi, dio mog identiteta, onoga što jesam. Tako Mladu Misu u Kotor Varošu promatram kao trenutak kada ću na rodnoj grudi svojih predaka slaviti žrtvu Gospodnju i na taj način će se Gospodin poslužiti sa mnom da posveti naš kraj, da nas još jednom okupi, premda smo raspršeni diljem ovog planeta kao što je bio i još uvijek jest raspršen Njegov Izabrani narod. Slavlje je okvirno dogovoreno 14. kolovoza (nedjelja) 2022. u 11,00 sati. Volio bih kada bi se okupilo mnoštvo naroda iz sve tri župe kotorvaroške kotline (Kotor Varoš, Vrbanjci i Sokoline) za duhovnim stolom (na mojoj prvoj svetoj misi), a onda i za obiteljskim stolom u župnom dvorištu. Dragi moji Kotorvarošani sve triju župa dobro došli ako Bog da na proslavu moje Mlade mise.

Razgovarala Viki

Australija nakon 11 godina

MISIJE

Kao što znate, dragi moji Kotorvarošani (Kotor Varoš, Vrbanjci, Sokoline) kao i ostali čitatelji našega Glasnika, ponovno me je služba odvela u Australiju. Prvi put bila je znatiželja, a ovaj put je ispala prava potreba. Svećenik koji je bio u Canberri (glavni grad Australije) nije više mogao obavljati službu a zbog ograničenja ulazaka u Australiju samo su mogli ulaziti australski državljani a i oni uz velike kontrole i procedure.

Tako je ispalo da sam ja jedini u našoj Provinciji Bosni Srebrenoj imao australsko državljanstvo i putovnicu te nisam mogao odbiti poziv da ponovno odem u Australiju. Bilo bi mi žao da se ugasi naše Misija u Canberri, gdje su naši fratri iz Bosne Srebrene prisutni već 51 godinu. Tako sam za malo

više od mjesec dana uspio proći sve procedure i kontrole i 30. siječnja 2021. malo prije ponoći ući u Australiju. Prvo sam sproveden u karantenu u jedan hotel na jednoj od najpoznatijih turističkih destinacija Australije, Gold Coast – Surfers Paradise, a hotel se zvao Crown Plaza. Punih 14 dana nisam izašao iz hotelske sobe, osim na balkon, sa kojeg sam mogao gledati na ocean (Pacifik – Tihi Ocean) i ponekad se družiti s papagajima. Čim sam izašao iz karantene odletio sam u Canberri, 13. veljače 2021. Bila je subota. Uz male promjene na okolišu Centra sve mi je bilo poznato. Ljudi, neki se malo postarali, ali skoro svi isti. Neki nedostaju, valjda se susretnemo negdje u Vječnosti.

U nedjelju, 14. veljače u našem centru slavio se bl. Alojzije Stepinac, a ujedno je bio oproštaj od dotadašnjeg voditelja Centra Miroslava Jelića i moj doček. Uskoro, nakon sređivanja svih potrebnih dokumenata život je ulazio u svoju kolotečinu. Nakon nekoliko dana osjećao sam se kao da sam se vratio s nekog dužeg putovanja. Sama zajednica se prorijedila, manje ljudi dolazi u crkvu, što zbog starosti i nemogućnosti vožnje, neki zbog straha od virusa... Posebno je bilo mučno kad su crkve bile zatvorene. Nedjeljne Mise

smo prenosili putem Facebooka. Iako je Australija poduzela vrlo straga ograničenja i stroge mjere kontrola ipak nije mogla spriječiti širenje virusa...

Uglavnom, ja se još nalazim u Canberri, pokušavam koliko mogu izvršiti svoje poslanje među našim narodom i jedva čekam da dođe netko da me zamijeni na ovoj službi. Vas sve nosim u srcu i želim svima Sretan i blagoslovljen Uskrs.

Fra Anto Šimunović

Uskrs u Africi

„Tvoju smrt Gospodine naviještamo, tvoje uskrsnuće slavimo, tvoj slavni dolazak iščekujemo.“ Vjerujem da vam je poznat ovaj citat koji ponavljamo na svakoj sv. misi. Smrt Gospodina našega Isusa Krista zapravo je najava njegovoga uskrsnuća.

Kada zapravo počinje Uskrs? Kako kome. Tko vjeruje njemu počinje prije. Kada počinjem pisati o Uskrsu počinjem pisati o danima koji nas dovode do Uskrsa. Da bi se dogodio Uskrs trebalo se dogoditi puno toga.

Zato ne možemo govoriti o Uskrsnuću ako prije toga ne govorimo i ne slavimo Isusovu smrt, smrt na križu. Zašto slaviti smrt. Kada ovo upitate čovjeka u Africi on ima jednostavan odgovor: jer je to početak novoga života. Oni vjeruju da je to početak boljega života. I tako kod njih pokop izgleda kao veselje.

Slave oni i Uskrs tako. Za Uskrs se pripremamo uobičajeno: molitvom križnoga puta. Tako organiziraju križni put na kojem i mnoga djeca po primjeru odraslih od podnožja brda do vrha nose kamenje na ramenima ili oni vještiji na glavi. Bude to ne toliko dug put kao što je uspon na brdo velik.

Kamenje odlažu pored križa koji je postavljen na vrhu brda.

Želim s vama podijeliti i običaje u danima Velikog tjedna. Na Cvjetnicu sveta misa je započinje procesijom. U procesiji sudjeluju brojni vjernici mašući palminim grančicama i kličući u sav glas: „Hosana... Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje.“ Žene prostiru svoje akatengye (marame) po putu kojim prolazi procesija. To je uistinu dirljivo. Izraz je to njihove tradicije i vjere.

Na Veliki Četvrtak običaj je pranja nogu. Ovdje je

čast biti izabran za „apostola“ kojem će biti oprane noge. Ta čast jednu godinu pripala je i meni. Ja sam se doista osjećala počašćenom. Poslije svete mise imali smo „Getsemansku uru“ koja je trajala nekoliko sati. Naizmjenično su se, u spomen na Isusovo vrijeme provedeno u tamnici, izmjenjivale molitvene grupe. I tako do ponoći. Tako je svake godine.

Na Veliki Petak velika procesija s križem i molitvom, s određenog mjesta, na određenih 14 postaja ide do crkve. Iako je put dug i dugo traje sudjeluju svi: djeca (manja, veća), mladi, odrasli i stariji. Iza toga slijede obredi Velikog Petka.

Na Veliku Subotu je uskrsno bdijenje. Sv. misa počinje kasnije, dok se smrači. Svi strpljivo čekaju (nikome se ne žuri jer su došli na bdijenje). Čini mi se da su neki bili spremni ostati do jutra makar i uz veliki oganj koji je vani spremno čekao da na njemu bude zapaljena uskrsna svijeća. Velika je to noć. Puna svjetla. U ovoj noći obično imamo krštenje djece. Bude ih puno, ne znam koliko; puno ih je i teško je brojati.

Uskrsno jutro. Sve uobičajeno. Crkva puna vjernika. Svi dolaze susresti se s Uskrsnim, dolaze slaviti Uskrs i dijeliti radost života s drugima. Tako se u tim jutarnjim satima često može čuti: Kurika Paska (sretan Uskrs) na što smo odgovarali: Niwe gikurikye (čitaj: nive dikuriće), što znači i tebi isto. To je ujedno i izraz radosti koju su doživjeli apostoli vidjevši da je grob prazan i spoznavši da je njihov Gospodin uskrsnuo.

I vama želim svaki dan radost koju su doživjeli apostoli u susretu s Uskrsnim Kristom i svu radost života i zato kažem: Kurika Paska.

s. Ivka Lučić, misionarka u Ugandi

Djeca i mladi za djecu i mlade - humanitarno djelovanje u kriznim situacijama kao nada za nove početke

Autorica: Leali Osmančević, mag. comm.

Krizne situacije, koliko god snažne bile ili dugo trajale, prilika su za niz pozitivnih djelovanja, usvajanja vrijednosti i pomaganja drugome koji je u potrebi. Osobito kroz takvo djelovanje, djeca i mladi već tijekom svoga odrastanja uče nove načine prihvaćanja stvarnosti, suočavaju se s prilikama u kojima se nalaze njihovi vršnjaci te spremnošću za pomoć, mijenjaju svoju okolinu i svoj pogled na svijet. Humanitarno djelovanje za djecu i mlade nikada ne može biti pogrešna odluka, posebice pri razvijanju empatije, važnosti kvalitetne i jasne komunikacije te svjesnosti i naposljetku, možda i najvažnije, ljubavi prema drugome i za drugoga. Iako u svakodnevnim razgovorima često možemo čuti negativne komentare vezane uz stvarnost koja se događa u svijetu, vrijedno je i korisno za sve članove društva ili zajednice, počevši već od obitelji, tražiti načine kako pomoći i kako stvarnost gledati nekim drugačijim očima. Ukoliko situaciju ne možemo sami promijeniti, možemo svakako promijeniti način na koji odlučimo djelovati. Za djecu i mlade korisno je odabrati put pomaganja, volontiranja, doniranja i bilo kojeg oblika aktivne uključenosti za dobrobit drugoga kako bi se izbjeglo moguća dugotrajnija percepcija stvarnosti. Djeca i mladi snažnije reaguju na svoje vršnjake, bez obzira što ih možda ne poznaju, no svjesnost da im je potrebna pomoć, javlja se vrlo rano jer se većina stavova o drugome formira, uz ostala obilježja, i na temelju osobnoga iskustva.

Stoga će dijete osnovnoškolske dobi, lakše razumjeti svoga vršnjaka koji zbog nepovoljne situacije više ne može redovno pohađati školu, igrati se u parku, vidati prijatelje i sl. Upravo takve situacije, prilika su za nove generacije malenih lučonoša koji svojim djelovanjem mogu promijeniti i stvarnost odraslih. Aktivno volontiranje i potreba za humanitarnim djelovanjem kod djece se može razviti vrlo rano i postati sastavnim dijelom njihove osobnosti što je svakako pohvalno, kako za njih same, tako i za njihove najbližu osobito radi mogućeg utjecaja, ali i ostavlja brojne pozitivne učinke na čitavo društvo.

Svijet je trenutno u rekli bismo, nezavidnoj situaciji koja današnjem čovjeku, s osobitim naglaskom na mlade, može donijeti brojne izazove, zabrinutost za budućnost, kušnje i manjak vjere. Sva ta stanja su i opravdana i razumljiva te je o njima potrebno razgovarati i dijeliti ih s osobama od povjerenja. No, takva stanja svakako nisu trajna niti trebaju biti jer iz najvećih kušnji često imamo priliku dobiti najveće milosti i blagoslove. Jedna od prilika svakako je aktivna svijest o drugoj osobi koja je u sadašnjoj potrebi i kojoj naše sadašnje djelovanje može pomoći i promijeniti ovaj dan i ovaj trenutak, dok naši unutarnji nemiri i brige ne mogu pomoći nikome. Takvu percepciju ponekad je izazovno za prihvatiti, ali u trenutku prihvaćanja, dobivamo potpuno novu perspektivu teške i krizne situacije u kojoj živimo. Djeca i mladi su tada otporniji i skloniji upravo toj drugoj, novoj perspektivi. Suosjećanje u mladoj dobi nije teško razviti i svakako se potiču i odrasle osobe kao i različite zajednice poput škole i župe, ali i veće institucije da svojim primjerom ili prijedlozima aktivnosti rade na širenju potrebe za pomoći usmjerenoj prema drugome. Vjerujem da takav pristup nije teško ostvariti osobito u društvima i među ljudima koji možda i danas nose slična iskustva kriznih situacija koje su i sami proživjeli u svojoj mladosti te upravo takve, stvarne priče, danas postaju blagoslovom. Blagoslovom koji pričajući priču, današnjim generacijama daje drugačiji pogled na situaciju u kojoj se njihovi vršnjaci nalaze danas, blagoslovom koji približava sve ono što je možda kroz medijske ekrane nedovoljno vidljivo, a događa se u srcima svakoga tko je proživio kriznu situaciju te blagoslovom ljubavi koji je i najveći jer može promijeniti čovjeka, kriznu situaciju i budućnost.

Naposlijetku, u razdoblju radosnog iščekivanja i vremena nade koje nam je dano, uz oči koje gledaju i uši koje slušaju, važno je znati da su i srca u svakom trenutku širom otvorena za drugoga, kao i za nas same. U vremenu nade, pokušajmo već danas pronaći put osobnoga humanitarnog djelovanja koje se može prikazati kroz pomoć drugome, ali i kroz neke malene dijelove svakodnevice. U vremenu u kojemu je teško reći da se bilo što podrazumijeva, važno je osvijestiti sve svakodnevne, zajedničke trenutke s drugima oko nas, pažljivije slušati, jasnije komunicirati, više djelovati. Stoga je sadašnji trenutak jedini pravi trenutak koji možemo iskoristiti i kojim možemo promijeniti nešto u sebi, nešto u drugome, nešto u svijetu.

Obiteljski imenar Imena i imendari

Nikola. Ime k nama dolazi od latinskog Nicolaus, izvorno je grčkog podrijetla Nikolaos. U sebi veže dvije riječi nike (pobjeda) i laos (narod). Ima mnogo inačica: Nikica, Niko, Nik, Nino, Nina, Nikolina, Mika, Kolja i druga.

U Europi i po cijelome svijetu posebno je čašćen sveti Nikola biskup, koji je u kalendaru 6. prosinca; najdraži je zimski, predbožićni, obiteljski svetac. S posebnim uzbuđenjem i radoznalošću očekuju ga djeca. On ih dariva i nagrađuje. Ova i još mnoge druge Nikoline značajke izviru iz sadržaja njegova života.

Prema povijesnim podacima, Nikola je živio u 4. stoljeću. Bio je biskup u gradu Miri, u današnjoj Turskoj. Isticao se dobrotom prema bližnjemu, a strogoćom prema sebi. Umro je u visokoj starosti, godine 324. Od početka je štovan na Istoku i na Zapadu. Šest stoljeća poslije, godine 1087. njegove su relikvije donesene u talijanski grad Bari. Otada se na osobiti način štuje u tamošnjoj katedrali. Iz tako davnoga vremena, kad nije bilo današnjih sredstava priopćavanja ni načina registriranja podataka, glas se o Nikoli i njegovim djelima prenosio usmeno - legendom. To je bila "televizija davnih stoljeća", književno-umjetnička i praktična obrada događaja i pojava. Ona vrijedne činjenice i iskustva pretvara u dojmive slike i u generacije prenosi duhovne vrijednosti i poruke.

Već samo izabranje Nikole za biskupa u Miru ispričano je legendom. Nakon smrti svojih roditelja razdijelio je siromasima veliko naslijeđe i posvetio se svećeničkom staležu. Kad je u gradu umro biskup, nisu se mogli složiti koga da postave za novog pastira. Dogovorili su se da to bude svećenik koji sljedećeg dana prvi dođe u crkvu. Bio je to Nikola. To je još uvijek bilo vrijeme velikih progona kršćana, koje su provodili rimski carevi pa je biskupom mogao biti samo veoma razuman i hrabar čovjek. Najpoznatija legenda o Nikoli, dok još nije bio biskup, govori da je svetac doznao za nekog plemića u gradu koji je bio sasvim osiromašio, a imao je tri kćeri za udaju. No nije kćerima mogao osigurati miraz. Nikola se pobrinuo da ih spasi od sramotne sudbine. Tri noći zaredom ubacivao je kroz prozor po vrećicu zlatnika. Otkriven je kad je ubacivao treću vrećicu, no Nikola zamoli plemića da to nikom ne govori. - Iz te legende dolazi običaj da "Nikola" uoči svojega spomendana, noću od 5. na 6. prosinca, djeci donosi darove u pripremljenu čizmu, cipelu ili košaricu. Druga priča govori kako je Nikola krenuo na hodočašće u Svetu zemlju (Palestinu). Za putovanja nastala oluja i lađa je gotovo potonula. Nikola zaprijeti valovima i vihoru i oluja se utiša. Eto razloga da Nikola postane zaštitnikom mornara i svih putnika, pa se njegova slika može susresti u svim lukama svijeta.

Jedna vrlo uzbudljiva i strašna legenda pripovijeda kako je Nikola došao u neku gostionicu i otkrio da opaki gostioničar krađe djecu, ubija ih i gostima poslužuje njihovo meso. Pregledavši prostorije Nikola nađe troje ubijene djece (đaka) skriveno u nekoj

bačvi. Tada učini znak križa i djeca se vrata u život. Na osnovi ovog čuda Nikola je postao zaštitnikom djece. U srednjem vijeku bio običaj (igra) da se na spomendan Nevine dječice (28. prosinca) u samostanskim i župnim školama i zavodima među djecom bira "dječački biskup" (latinski: "episcopus puerorum"), koji je toga dana imao svu vlast u školi. Taj se običaj poslije prenosio na 6. prosinca i u nekim je oblicima živ i danas u Europi. Na mnogim slikama i kipovima sveti je Nikola u biskupskom ornatu s knjigom (Evandjeljem) u rukama, a na knjizi su obično tri vrećice zlatnika ili tri zlatne kugle ili tri kruha, kao podsjetnik na njegova dobročinstva. Katkada je prikazan i sa sidrom ili lađom u pozadini, kao zaštitnik brodara. Kadšto je uza nj, budući da je zaštitnik djece, dvoje-troje dječice. Štuju ga još i djevojke, preporučujući mu se za sretnu udaju.

Istog je imena i prvi hrvatski službeno proglašeni svetac - Nikola Tavelić. Rodio se oko godine 1340. u Šibeniku. Kao mladić stupio je u Franjevački red i postao svećenik. Djelovao je najprije 12 godina kao misionar u Bosni među hereticima, "bogumilima". Zatim je pošao u Svetu zemlju. U Jeruzalemu je, zbog javnog Propovijedanja kršćanske vjere, s još trojicom franjevaca stekao palmu mučeništva 14. studenoga 1391. Papa Pavao VI. proglasio ga je svetim 21. lipnja 1970.

Svetac istog imena Nikola Tolentinski je u kalendaru 10. rujna. Rođen je 1245. u Italiji. Bio je poznati propovjednik, ispovjednik i dušobrižnik bolesnika. Umro je 1305. u mjestu Tolentino.

Nives je ime prema latinskoj

riječi nix - snijeg (u genitivu nivis). Pojavljuje se i u inačicama: Nina, Ninica, Ninka, Niveska... i u hrvatskom prijevodu Snježana, Snješka; ponekad skraćeno Žana. Nema svete toga imena, ali postoji blagdan Snježne Gospe (latinski Sancta Maria ad Nives). Legenda povezana s tim blagdanom kaže da se Bogorodica ukazala u noći 4. kolovoza 352. papi Liberiju i rimskom patriciju Ivanu te odredila da njoj u čast podignu crkvu na onome mjestu gdje preko noći bude pao snijeg. Snijeg je pokrio dio tla u obliku četvorine na rimskom brdu Eskvilinu. Tu je 366. podignuta crkva, poslije povećana, danas poznata bazilika Svete Marije Velike (Santa Maria Maggiore), a

neobična legenda o snijegu u vrućem kolovozu, i to u toplom Rimu, nastala je tek u 13. stoljeću; zapravo je pučka asocijacija na Marijinu neporočnost i duhovnu ljepotu. Nives i Snježana, dakle, slave imendan na blagdan Snježne Gospe 5. kolovoza.

Norbert je ime sastavljeno od dviju starovisokonjemačkih riječi nord (sjever) i beraht (sjajan, slavan). Postoji i ženski oblik Norberta. Izvedenice su Berti, Berto, Nori, Noro; a u ženskom rodu Berta, Bertica, Nora, Norka i slično.

Sveti Norbert je u kalendaru 6. lipnja. Rođen je oko 1082. u plemićkoj obitelji u Nizozemskoj. Stupio je u klerički stalež i nakon školovanja u

njemačkom gradu Xantenu zaređen je za subđakona. Time je stekao prava uživati crkvena dobra. Prepustio se lagodnu životu ne želeći se rediti za svećenika i prihvatiti svećeničke dužnosti. Godine 1115. Norbert se iznenada mijenja. Postaje pokornik, zatim i svećenik. Odrice se svojih imanja. Postaje gorljivi reformator i putujući propovjednik u Njemačkoj, Francuskoj, Belgiji i Nizozemskoj. Osniva redovničku družbu koja je po mjestu osnivanja dobila ime premonstrati. Red je odobrio papa Honorije II. Nakon povratka iz Rima Norbert bude imenovan nadbiskupom Magdeburga. Umro je 6. lipnja 1134. i pokopan u Magdeburgu.

ZDRAVLJE

Ljekaruša Fra Jure Marčinkovića

JETRA

U zadnje vrijeme imam problema s jetrom. Bio sam na pregledima i ustanovljeno je da nije ništa opasno, ali je jetra povećana i otvrdnula. Zašto dolazi do povećanja jetre, je li to opasno i može li se liječiti ljekovitim biljem?

ODGOVOR

Jetra je najveća tjelesna žlijezda, crvenosmeđe boje, teška do dva kilograma. Sadržava više od 500 različitih enzima za suzbijanje klica i rastvaranje tvari u tijelu. Obavlja brojne zadaće: čisti krv, odstranjuje crvena krvna zrnca, izlučuje žuč i ubacuje je u dvanaestnik da otapa masti, skladišti ugljikohidrate, ravna šećerom, neutralizira štetne otpatke i pretvara ih u mokraćevinu. Poveća se zbog različitih bolesti, kao što su akutna i

kronična upala, ciroza i masna jetra. Uz dogovor s liječnikom preporučujem da, osim liječničke terapije, učinite i sljedeće.

Krumpirova kora. U šalicu vode stavite koru jednoga srednjeg oguljenog krumpira, koji mora biti neposipan protiv klijanja i po mogućnosti iz prirodnog uzgoja, prokuhajte pet minuta i pustite da se ohladi te popijte hladno i na gutljaje. Pije se tri tjedna, slijedi tjedan stanke i kura se ponovi.

Oblog od švedske gorčice. Ako se zbog povećanja jetre javi otežano disanje djelotvorno je područje jetre namazati nevenovom mašću i preko toga staviti kao oblog natopljenu lanenu krpu sa švedskom gorčicom. Preko dana držite obloge četiri sata, a navečer ih ponovno stavite i ostavite cijelu noć. Činite tako tri tjedna, napravite tjedan stanke pa ponovite.

Dimnjača (*Fumaria officinalis*). Ujutro natašte, u vrijeme biljne vegetacije, sažvačite i pojedite jedan list dimnjače. Biljka liječi stvrdnutu Bolesti probavnoga sustava 191jetru. Djelotvorna je i kao čaj. U šalicu vode stavite veliku žlicu dimnjače pa, čim provri, maknite s

vatre, ostavite 10 minuta poklopljeno i procijedite. Čaj pijte 10 dana, ne više, i to po šalicu prije doručka, ručka i večere, toplo i na gutljaje. Terapija se može ponoviti nakon mjesec dana. Kura pomaže u slučaju tvrde jetre, ali i kod teških bolesti kože, krasta, kronične slabe stolice i nametnika u crijevima.

Čaj od konopljuše (*Eupatorium cannabinum*). U šalicu vrele vode stavite malu žlicu konopljuše, ostavite 10 minuta poklopljeno, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Triput na dan popijte po šalicu čaja. Time se pojačava funkcija jetre. Piti tri tjedna pa slijedi stanka od tjedan dana. Postupak se, prema potrebi, može ponoviti.

Suncokretovo ulje (*Helianthi oleum*). Smije se upotrebljavati samo hladno prešano suncokretovo ulje koje sadržava 65 posto linolne kiseline i djelotvorno je kod bolesti jetre i žuči. Na dan se uzima najviše 2-3 velike žlice ulja. Mogu se upotrebljavati i druga ulja, ali nisu djelotvorna kao suncokretovo.

Sok od povrtnice (*Raphanus sativus*). Kod problema s jetrom i žuči koristan je sok od crne rotkve (povrtnice). Triput na dan uzmite po veliku žlicu soka, a kura traje tri tjedna, potom tjedan pauzirajte i onda ponovite kuru. Postupak se može ponavljati dulje

vrijeme, sve dok jetra ne ozdravi. Najbolje je rabiti sok, ali se povrtnica može upotrebljavati u bilo kojem obliku. Kod ciroze jetre povrtnica se ne smije uzimati ni u kojem obliku.

Voće i povrće crvene boje. Djeluje pozitivno na rad jetre i pojačava stvaranje crvenih krvnih stanica, zato pri smetnjama u radu tog organa jedite dosta voća i povrća crvene boje. Sami odaberite koje voće i povrće vam najbolje odgovara. U obzir dolaze rajčica, jagoda, trešnja, višnja, crvena naranča, crvena paprika itd.

Med. Korisno je redovito ili barem povremeno da odrasli na dan uzimaju po veliku žlicu meda, a djeca malu. Med je najbolje uzimati ujutro natašte, najmanje 15 minuta prije jela ili pića. Med se može uzimati svaki dan bez stanki. Sadržava ljekovite tvari koje ne dopuštaju da se masti gomilaju u jetri, a istodobno pojačavaju njezinu funkciju. Šećeraši ne smiju uzimati med.

Prehrana. Kod povećane i otvrdnute jetre prehrana je jednaka kao u slučaju ciroze jetre i hepatitisa. 192

AKUTNA UPALA JETRE

(hepatitis acuta)

PITANJE

Imam problema s jetrom, a liječnik mi je rekao da imam akutnu upalu jetre. Što je to akutna upala jetre, je li opasna i ima li biljnih lijekova za tu bolest?

ODGOVOR

Akutna upala jetre uglavnom je izazvana virusima. Dolazi do oštećenja jetrenoga tkiva. Postoji više tipova virusne upale jetre, a najčešći su tzv. virusni hepatitis A, B i C. Hepatitis A prenosi se prljavim rukama, a katkad hranom i vodom. Hepatitis C i B prenosi se krvlju, spolnim dodirima, onečišćenim medicinskim priborom i često poprima kronični oblik.

Osim liječničke terapije,

preporučujem i sljedeće biljne pripravke.

Čaj od zečje stope (*Geum urbanum*). U šalicu hladne vode stavite vrhom punu malu žlicu korijena zečje stope, ostavite preko noći (12 sati), podgrijte, procijedite, zasladite s malo meda, dodajte sok od pola limuna te popijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte 2-3 šalice čaja. Čaj djeluje kod upale jetre i žuči, ali i jača srce, uklanja proljev i bolove u želudcu. Pije se mjesec dana, a nakon tjedna stanke kura se ponovi.

Čaj od jetrenke (*Hepatica nobilis*). Stavite dvije male žlice mješavine suhih cvjetova i listova jetrenke u šalicu hladne vode, ostavite preko noći (12 sati), podgrijte tako da bude dobro toplo, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte dvije šalice čaja, ali ga nemojte zasladiti. Djelotvorno izbacuje žučni kamenac, pogotovo pijesak, ali pomaže i kod zastoja u jetri i ako je otekla. Pije se mjesec B ole stiprobnogastava193 dana, slijedi tjedan stanke i kura se ponovi. Taj čaj i onaj od zečje stope mogu se piti naizmjenično, bez međustanke, mjesec dana jedan pa mjesec dana drugi.

Prah od korijena uspravne petoprste (*Potentillae erectae rhizoma*). Prah od korijena te biljke djelotvoran je u slučaju žutice, ali i otekla jetre, upale debelog crijeva i kataru crijeva. Ovisno o jačini bolesti, na dan se uzima 3-5 puta po mala žlica korjenova praha i potom se popije 1-2 gutljaja tople vode. Uzima se mjesec dana, tjedan stanke i kura se ponovi. Može se uzimati kad se piju i navedeni čajevi.

Čaj od broćike. Najljekovitija je žuta broćika (*Galium verum*), ali nju je teže nabaviti, pa, ako je nema, preporučujem da se upotrebljava bijela broćika (*Galium mollugo*). U šalicu vrele vode stavite vrhom punu malu žlicu broćike, ostavite pet minuta poklopljeno i procijedite. Na dan popijte tri šalice čaja, ujutro prije doručka, prije ručka i prije večere, toplo i na gutljaje. Priprema se uvijek neposredno prije same upotrebe. Djelotvoran je u slučaju žutice, ali i bolova u žučnom mjehuru te zastoja u jetri, ubija bacile u mokraći, regulira rad srca i uklanja nesanicu. Pije se tri tjedna, slijedi tjedan stanke i kura se ponovi.

Neven (*Calendula officinalis*).

Dobro je u vrele kokošku juhu, pri kraju kuhanja, a prije samog skidanja s vatre, dodati malo nevenovih cvjetova kao začim jer se tako pojačava funkcija jetre i gušterače.

Čaj od livadne režuhe (*Cardamine pratensis*). U šalicu vrele vode stavite dvije male žlice livadne režuhe, ostavite pet minuta poklopljeno, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte tri šalice čaja, i to s vremena na vrijeme, prije doručka, ručka i večere. Pije se neovisno o drugim čajevima. Priprema se uvijek prije samog uzimanja čaja. Potiče na rad jetru i bubrege.

Čajna mješavina K. U litru vrele vode stavite četiri velike žlice mješavine jednakih dijelova korijena maslačka (*Taraxaci officinalis radix*), lista ružmarina (*Rosmarini officinalis folium*) i cvijeta stolisnika (*Achillea millefolium*), ostavite poklopljeno sat vremena, procijedite i ulijte u termosicu. Pijte triput na dan po dvije šalice čaja. Pije se tri tjedna, uzme se tjedan stanke i postupak se ponovi.

Čajna mješavina L. U pola litre vrele vode stavite dvije velike žlice mješavine 100 g mirisave kadulje (*Salvia officinalis*), 50 g matičnjaka (*Melissa officinalis*) i 25 g divljega pelina (*Artemisia vulgaris*), ostavite poklopljeno 10 minuta, procijedite i ulijte u termosicu. Tijekom doručka, ručka i večere popijte po šalicu čaja.

Ovčje mlijeko. Sadržava veliku količinu orotne kiseline (vitamin B13) koja štiti jetru od svih štetnih tvari, donosi magnezij u stanice, smanjuje mokraćnu kiselinu u krvi, a time i

nastajanje uloga te kamenaca u bubrežima. Naše tijelo treba na dan oko 50-200 mg vitamina B13, a to znači da biste na dan trebali popiti 100-400 mg ovčjega mlijeka. Kozje mlijeko ima samo 10%, a kravlje 25% vitamina B13 od iste količine koju ima ovčje mlijeko. Vitamina B13 ima još u kiselom mlijeku, jogurtu, kefiru, mladom siru, sirutki i kiselom kupusu.

Orasi. Za bolesnu jetru, bubrege, u slučaju slabe cirkulacije i uloga trebate redovito i dulje vrijeme jesti orahe. Preporučuje se pojesti najviše 3-5 oraha na dan.

Suhe šljive. Kuhajte suhe šljive 10 minuta na laganoj vatri pa triput na dan pojedite po 10 komada (bez vode u kojoj su se kuhale) 15 minuta

prije doručka, ručka i večere. Osobe koje su osjetljive i eventualno dobiju proljev, neka ne upotrebljavaju suhe šljive.

Sok od žutike (*Berberis vulgaris*). Uzmite pola kilograma plodova (bobica) žutike, dobro ih zgnječite, dodajte 2-3 velike žlice žutoga, nerafiniranog šećera, kuhajte 2-3 minute, a zatim ostavite 30 minuta poklopljeno, procijedite. Dvaput na dan popijte po čašu soka koji je izvanredan lijek za oboljelu jetru, pluća i crijeva. Sok pijete tjedan dana, potom tjedan pauzirajte pa ponovite kuru.

Čaj od stolisnika (*Achillea millefolium*). U šalicu vrele vode stavite dvije male žlice stolisnika, ostavite 10 minuta poklopljeno, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Čaj pijete tri tjedna po tri šalice na dan, tjedan pauzirajte pa ponovite kuru. Djeluje vrlo dobro na rad jetre i žuči, kao i na donji dio trbuha (maternicu, jajnike...) u žena i sjemenika (testisa) u muškarca.

Prehrana. Za zdravlje cijeloga organizma, pa i jetre, treba jesti što manje masnoga mesa i bjelančevina životinjskog porijekla, a više biljnih masti i bjelančevina neživotinjskoga porijekla. Jedite puno svježega voća i povrća koje sadržava mnogo vitamina, bjelančevina, vlakana i minerala. Nikada nemojte jesti navečer prije spavanja. Naime, najvažnija je zadaća jetre da ukloni sve štetne tvari i otrove iz organizma pa se stoga mora odmoriti, no, ako jedete neposredno prije spavanja, ona radi i noću umjesto da se odmara. To smeta njezinu prirodnom ritmu, a posljedica je nemiran i zbrkan san. Za jetru je također važno da se uvijek jede smireno, s užitkom i veseljem, bez velike žurbe. **Kad jedete – jedite, kad radite – radite**, nemojte istodobno čitati novine, gledati televiziju i jesti.

Znate li zašto cvjeta cvijeće

EKOLOGIJA

Proljeće samo što nije stiglo na sjevernoj hemisferi: zadivljujuća ljepota prirode sa širokim spektrom intenzivnih boja. Život buja na sve strane, kukci zuje, ptice cvrkuću, naokolo se širi slatki miris cvijeća. Gotovo neophodan užitak poslije duge,

hladne i sive zime. U Europi počinju cvjetati stabla trešanja pretvarajući se u prelijepo goleme ružičaste cvjetove. Tu su tulipani sa svojom nevjerojatnom raznolikošću boja u Nizozemskoj, čuveni divlji plavi zumbuli po šumama u Engleskoj, prvi cvjetovi badema u Andaluziji ili polja maka u Toskani, piše Deutsche Welle.

Eksplוזija boja i mirisa. Ali još nešto što je fascinantiije od te ljepote su procesi koji stoje iza te eksplozije boja i mirisa. Niske temperature mogu zaustaviti ili značajno smanjiti biološke procese, a stvaranje leda lako može ubiti biljne stanice. Dakle, prije proljeća biljke moraju sve to preživjeti i za to su razvile

mnoge trikove. Neko drveće – koje se naziva listopadnim poput javora, odbacuje svoje lišće tijekom jeseni nakon što je iz njega izvuklo vodu i hranjive sastojke – da bi ih u svojim debljim, dobro izoliranim stablima sačuvalo za toplija vremena. Lišće bi ionako umrlo na niskim temperaturama, tako da to ima smisla. (Više na: bljesak.info/gospodarstvo/ekologija/znate-li-zasto-svijece-cvjeta/376725) Ovo izvlačenje hranjivih sastojaka iz lišća u stablo je ono što nam pruža ugođaj crvenih, narančastih i žutih boja jeseni. Nakon toga drveće ulazi u stanje mirovanja gdje se rast zaustavlja.

Ostalo drveće koje se naziva zimzeleno (vazdazeleno) poput bora, odlučilo se za drugačiji pristup. Ono ima vrlo tanke igličaste listove prekrivene

voštanim slojem, što ih čini vrlo otpornim na hladnoću i omogućava im da ostanu živi tijekom zime. Ali, to nisu cvjetne biljke, njihovo sjeme je otkriveno ili "golo" po kojem su i dobili znanstveni naziv "golosjemenjače". Postoje i biljke koje su se kroz druge mehanizme, poput proizvodnje antifrizi – sastojaka otpornih na mraz, vrlo dobro prilagodile ekstremnoj hladnoći i vrlo lako prežive zimu.

Od vrste do vrste. Kako se proljeće približava, zbog nagnute osi rotacije Zemlje, dani počinju bivati dulji, a sunčeva svjetlost dolazi izravnije čineći dane sve toplijim i toplijim do lipanjskog solistica – najduljeg dana na sjevernoj hemisferi.

Cvjetanje je vrlo složen proces koji varira od vrste do vrste, jer svaka biljka, korov, žbun ili drvo ima svoje posebne potrebe i načine cvjetanja. Cvjetanje, također, ovisi od toga kako biljka širi svoja zrnca polena – to se naziva oprašivanje. Postoje mnoge strategije oprašivanja: pčelama, leptirima ili pticama. Oprašivanje je također povezano s načinom na koji biljka cvjeta i kada biljka cvjeta, pa čak i sa strukturom samih cvjetova. (više na: bljesak.info/gospodarstvo/ekologija/znate-li-zasto-svijece-cvjeta/376725)

Ako biljku oprašuju pčele, poput stabla trešnje, vjerojatno bi trebala proizvoditi cvijeće kada su pčele najaktivnije. Neke biljke počinju cvjetati u ovisnosti od trajanja dnevne svjetlosti, na temelju temperature ili drugih činitelja, poput zrelosti. Postoje

biljke koje reagiraju na dnevnu svjetlost, točnije na duljinu noći – to je kasnije otkriveno i dijele se na dvije vrste: dugonočne bilje, koje cvjetaju kada duljina noći pređe određenu minimalnu duljinu i koje mogu cvjetati rano u proljeće, poput stabala trešnje. Kratkonočne biljke cvjetaju samo kada je noć kraća od određene duljine i često počinju cvjetati tijekom ljeta poput zelene salate i špinata. (Više na: bljesak.info/gospodarstvo/ekologija/znate-li-zasto-svijece-cvjeta/376725)

Sve ovisi od toga što je za njih najbolje. Ali, praćenje dnevne svjetlosti zahtijeva najmanje dvije stvari – nešto što može osjetiti svjetlost i neku vrstu unutarnjeg sata za sinkronizaciju s okruženjem tijekom ciklusa noć-dan. Da bi pratili tijek dana i varijacije dnevnog svjetla, biljke sadrže proteine osjetljive na svjetlost zvane fitokrom. Fitokrom postoji u dva oblika: deaktivni oblik koji se zove Pr i aktivni oblik koji se zove Pfr tijekom dana. Pr apsorbira crvenu svjetlost Sunca i transformira se u aktivni Pfr oblik. Kada se približi noć i kako se količina sunčeve, a samim tim i crvene svjetlosti polako smanjuje, Pfr se ponovno pretvara u deaktivni Pr oblik. Ovaj mehanizam je nevjerovatno sličan tome kako funkcioniraju ljudske fotoreceptorske stanice u mrežnjači oka. Tu imamo dvije vrste stanica: štapiće i čunjeve: štapići su uglavnom uključeni za noćni, a čunjevi za dnevni vid. I način na koji rade je također sličan – s proteinima osjetljivim na svjetlost koji mijenjaju svoj oblik kada prime svjetlost, baš kao i fitokrom: za naše

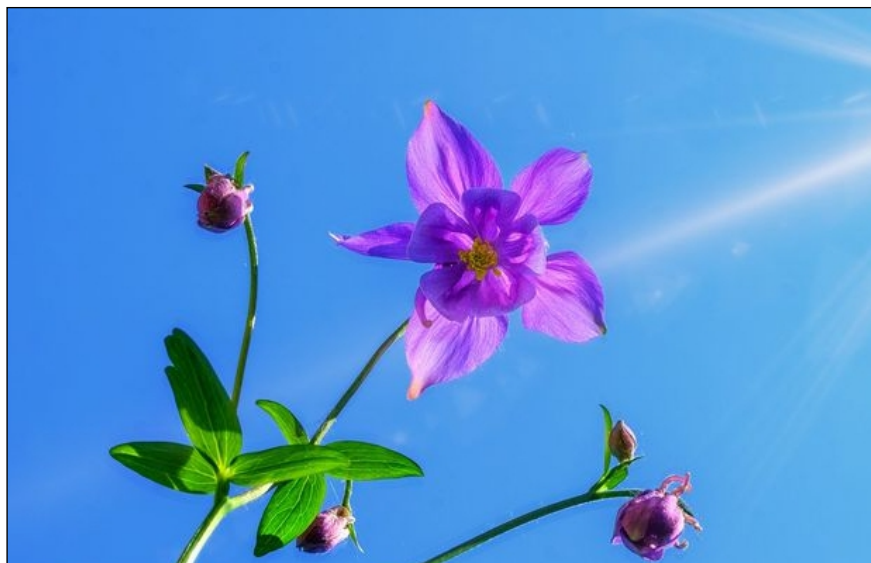
stanice štapića zove se rhodopsin, a čunjiće – fotopsin (više na: bljesak.info/gospodarstvo/ekologija/znate-li-zasto-svijece-cvjeta/376725)

Biološki ritmovi omogućavaju biljkama da, promatrajući trajanje dnevne svjetlosti, prate promjene godišnjih doba. Dugi dani znače ljeto, kratki dani zimu i sve ono između. Fitokrom je ono što u jesen, kada dani postaju kraći, listopadnom drveću poručuje da se pripremi za zimu; odbaci lišće i spremi što više hrane i vode za proljeće. Ovaj protein je onaj koji stalno podešava unutarnji sat biljaka kako bi se prilagodile godišnjim promjenama. Ovaj unutarnji sat se zove cirkadijalni sat ili oscilator ili biološki sat. Kontrolira ono što je poznato kao cirkadijalni ritmovi, koji se ponavljaju otprilike svaka 24 sata. (više na: bljesak.info/gospodarstvo/ekologija/znate-li-zasto-svijece-cvjeta/376725)

Ovi biološki ritmovi utvrđeni su i kod životinja, biljaka i gljiva te upravljaju mnogim biološkim procesima, na primjer : da spavamo noću i budemo budni danju, ili imamo "Jet Lag – (jetleg)", poremećaj u spavanju zbog brzog mijenjanja vremenskih zona. Biološki sat u biljkama kontrolira mnoge procese kao što su: "ponašanje" lišća, cvjetanje, klijanje, pa čak i proizvodnju mirisa. Dakle, kada fitokromi kažu biljci da dani postaju sve dulji i dulji – što znači da dolazi proljeće – ona pokreće gomilu različitih procesa kao što je izlazak iz stanja mirovanja, reaktivacija svega: vraćanje vode i hrane u pupoljke i posebno aktiviranje cvjetanja u pravo vrijeme. Za cvjetanje je potrebno veoma mnogo energije. Biljke moraju koristiti hranjive materije koje se inače koriste za rast, stvaranje novih grana i listova.

(više na: bljesak.info/gospodarstvo/ekologija/znate-li-zasto-svijece-cvjeta/376725)

Dubrovnik

Pripremila Luca Koroman

Volim putovati. Ali kad god naumim nekamo krenuti sjetim se riječi sv. Ivana Pavla II: „Nije potrebno neprestano lutati svijetom da biste pronašli sreću. Vaša je radost u dobru koje činite, u veselju koje širite, u smiješku koji će oko vas procvjetati, u suzama koje ćete obrisati.“ Ne putujem u potrazi za srećom, ali svakom odlasku u novo mjesto, pa i u ono u kojem sam već bila obrađujem se.

Na krajnjem jugu Hrvatske, podno brda Srđ, okupan Jadranskim morem i obasjan suncem smjestio se neodoljivo privlačan Dubrovnik (lat. Ragusium). U prošlosti Grad Republika, grad renesansnih palača i srednjovjekovnih tvrđava, grad svjetski poznate spomeničke i kulturne baštine. Stari grad je od 1979. na UNESCO-vom popisu svjetske baštine. Dubrovnik je najvažnije povijesno-turističko središte Hrvatske. U njemu je administrativno sjedište Dubrovačko-neretvanske županije. Po popisu iz 2011. ima 42 615 stanovnika.

Veljača je, hladna zima, pa mi idemo na jug, u Dubrovnik proslaviti blagdan sv. Vlaha, njegova zaštitnika, odnosno parca, kako kažu Dubrovčani (parac = zagovornik). Sv. Vlaho (Surp Vlas – na armenskom, Blasius - na latinskom, pa mi u kontinentalnim krajevima kažemo da slavimo sv. Blaža), rođen je u Sebasti u Maloj Armeniji koja je bila pod Rimskom upravom. Bio je liječnik i veliki prijatelj siromaha i bolesnika. Stekavši naklonost naroda izabran je za biskupa Sebaste. U tim prvim stoljećima kršćanstva mnogi su kršćani progonjeni i mučeni. Sv. Vlaho je umro mučeničkom smrću 3.2.316. za vrijeme rimskog cara Licinija. Predaja kaže da je spasio dijete kojemu je u grlu zapela riblja kost, pa ga slavimo kao zaštitnika od bolesti grla. Zato se na blagdan sv. Vlaha – Blaža u crkvama obavlja obred „grličanja“ – ispod vrata svećenik drži dvije svijee i moli da nas Bog, po zagovoru sveca, zaštiti od bolesti grla.

Ove godine Dubrovčani slave

1 050. put svoga zaštitnika. Prva proslava je organizirana 972. godine. Prema predaji sv. Valaho se ukazao svećeniku 971. kazavši mu neka obavijesti gradske vlasti o namjeri Mlečana da napadnu grad. Pošto je organizirana obrana Mlečani su se povukli. Dubrovčani sljedeće 972. godine organiziraju prvu proslavu sv. Vlaha. Tisućita obljetnica je bila 1972. godine. Tada je prvi put misa služena na otvorenom. Dan sv. Vlaha je i dan grada Dubrovnika, pa se uz vjerske organiziraju i mnogi drugi događaji. Tako je sv. Vlaho spojio duhovno i svjetovno, vjeru i tradiciju. Festa sv. Vlaha je upisana na UNESCO-ovu listu svjetske nematerijalne baštine

Ova 1050. festa počela je 2.2.2022. podizanjem svečeva barjaka i puštanjem golubica ispred crkve sv. Vlaha. Ove godine barjak su izvili mornar i obrtnik i oni su festunjeli. Biraju se svake godine i sudjeluju u pripremi proslave. Mi smo u Dubrovniku 3.2. na sam blagdan.

Misom u 10.00 počela je središnja proslava. Predslavio kardinal Blase Cupich, nadbiskup Chicaga uz sudjelovanje mnogih biskupa i svećenika. Nakon mise u procesiji dubrovačkim ulicama nosile su se relikvije sv. Vlaha i barjaci župa koje štiju ovog sveca.

Na proslavi sv. Vlaha u Dubrovniku bila sam prvi put 2017. Bio je kišan dan. Kiša je lila za vrijeme mise. No, potom se vrijeme smirilo i procesija je prošla gradom bez kiše. Tada je bilo zanimljivo jutro, dok smo išli od hotela do crkve, ulice su bile pune hodočasnika s mnogobrojnim zastavama i narodnim nošnjama. Dubrovčani su pred svojim kućama častili hodočasnike: bilo je tu meze, rakije, sokova, kolača. To me podsjetilo da su tako, u mome djetinjstvu, dočekivali svatove u našem kotorvaroškom kraju.

Kardinal Cupich je rođen 1949. u Omahi (Nebraska –SAD. Podrijetlom je Hrvat. Njegov djed i baka su iz okolice Slavonskog Broda, odnosno Varaždina. Posjetio je Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu 2012. Papa Franjo imenovao ga je kardinalom 2016.

Nakon mise i procesije morate makar prošetati gradom. A, Dubrovnik je nezamisliv bez gradskih zidina, kule Minčete, tvrđave sv. Ivana, i sv. Luke.

Zidine opasuju grad u nepravilnom višekutniku. Zid je ponegdje visok i 22 m. Njegova debljina s kopnene strane je od četiri do šest m, a s morske je debeo jedan i pol do tri metra. Glavni zid ima 16 kula, samo su dvije okrugle, a ostale su četverokutne. Tu su i dvije utvrde te četiri bastiona (grudobrana) isturena dijela. Kada na Stradunu predahnate uz kavu, ukusan kolačić, ili ako ste gladni na brzinu pojedete picu, ulaz na zidine je kod Pila. Još dva ulaza su kod tvrđava Sv. Ivana i sv. Luke. Šećući zidina možete uživati gledajući more i slušajući valove kako zapljuskuju zidine stvarajući veliku buku vraćajući se moru, a tu je i nevjerovatan pogled na krovove dubrovačkih kuća.

Novija arheološka iskapanja govore da je ovdje bilo naselje u šestom stoljeću, a vjerojatno i ranije. Njegov položaj na ulazu u Jadransko more uvjetovao je pomorsko-trgovački razvoj, a neretvanskom dolinom bio je povezan s unutrašnjošću. Prostirao se od Kleka na Sjeveru do Sutorine na jugu. U 14. i 15. stoljeću Dubrovnik je, uz Veneciju i Anconu, najznačajnije pomorsko-trgovačko mjesto na Jadranu. Stalna prijetnja mu je bila Mletačka Republika. Zadarskim sporazumom 1358. Dubrovačka Republika se oslobađa tog utjecaja.

Turcima plaća danak da bi

zadržala svoju slobodu, neovisnost i povlastice slobodne trgovine na cijelom području Osmanskog Carstva. Uz bogatstvo i diplomaciju Dubrovačka Republika je postigla izvanredan razvoj.

U 15. stoljeću je prava samostalna država: samostalno bira kneza i vijećnike, kuje svoj novac, ima svoju zastavu (s likom sv. Vlaha), otvara konzulate u inozemstvu i ima vlastito zakonodavstvo. Vlast: Veliko vijeće dubrovačke vlastele, Vijeće umoljenih te Malo vijeće kao izvršna vlast. Knez je biran svakoga mjeseca. Organizirane su prve radionice za proizvodnju sukna, stakla i sapuna, a već u to vrijeme Dubrovnik je imao prosvjetne, socijalne, komunalne i gospodarske ustanove. U ovo vrijeme pandemije puno smo slušali o karanteni. Karantena dolazi od tal. riječi quarantina, znači 40 dana izolacije – odvojenosti od drugih - osobe (životinje, a i biljke) za koju se sumnja da je zaražena, kako bi drugi bili zaštićeni. Najstariji podaci o uvođenju karantene i njezinim načelima, što vrijede i danas, sadržani su u odluci Velikog vijeća Dubrovačke Republike od 27.srpnja iz 1377. godine. Prva karantena bila je na otoku Mrkanu ili Cavtatu. Kasnije i u drugim mjestima Republike, tako je i ona udubrovačkom kvartu Ploče, koja je sačuvana do danas.

Uz pomorsku trgovinu uspješno je organizirana i trgovinu sa

zaleđem. U 16. stoljeću dubrovačka trgovačka mornarica, sa svojih 180 – 200 brodova bila je svjetski poznata. Dubrovčani svojim brodovima: galijum, karaka i nava, prevoze teret od Engleske, Indije do Amerike. Zahvaljujući blagostanju i humanističkom duhu Dubrovnik blista u graditeljskom i urbanističkom napretku, znanosti (Ruđer Bošković) te u književnosti (Marin Držić, Ivan Gundulić), kao i u drugim umjetnostima (slikarstvo, kazalište).

Opća kriza pomorstva u 17. stoljeću, kao i zemljotres 1667. dovode Dubrovačku Republiku u teško razdoblje. U 18. stoljeću oporavlja se. No, velikim dijelom Europe gospodari Napoleon i tako nestaje Dubrovačka Republika. Prema odredbama Požunskog mira 25. prosinca 1805. Francuzi su od Austrijanaca trebali preuzeti Dalmaciju i Boku. Nakon što su francuske postrojbe 25. svibnja doprle do Maloga i Velikoga Stona, bilo je izvjesno da će nastaviti prema Gradu. U nadi da će boravak Napoleonove vojske biti privremen i da će time izbjeći sukob na vlastitome teritoriju, dubrovački je Senat 27. svibnja 1806. otvorio gradska vrata Francuzima. No, ulaskom oko tisuću francuskih vojnika pod zapovjedništvom generala Lauristona započelo je razdoblje rata i okupacije, a okončano je dvije godine poslije formalnim ukinućem Republike.

Ukinuo ju je francuski maršal Auguste Frederic Louis Viesse de Marmont, poznatiji jednostavno kao maršal Marmont. Bio je najistaknutiji vojskovođa. Početkom 1806. dobio je od Napoleona nalog da osigura, za francusku vlast, novostečene posjede i spriječi rusku mornaricu da zauzme Dubrovnik. Nakon uspješno obavljenog zadatka, postao je glavni zapovjednik francuske vojske u Dalmaciji, a 1808. Napoleon ga je, za njegovu ulogu u ukidanju Dubrovačke Republike, odlikovao naslovom dubrovačkog vojvode (duc d' Raguse). Za Dubrovnik je tada počela potpuno nova povijesna epoha obilježena materijalnim slomom, političkom propašću, dugotrajnim krizama, ali i upornim pokušajima oporavka i afirmacije. Bečkim kongresom 1815. Dubrovačka Republika je pripojena Dalmaciji i Hrvatskoj. Za Austrougarske uprave i vremena dviju Jugoslavija Dubrovnik dijeli sudbinu Hrvatske. Tako je za vrijeme srpske agresije na Hrvatsku, u listopadu 1991. Dubrovnik bombardiran i najbrutalnije razarana spomenička baština. Poznata je izreka jednog srpskog političara iz Istočne Hercegovine kada su rekli da je šteta što se ruši povijesna baština, rekao: „Mi ćemo izgraditi mnogo stariji i ljepši Dubrovnik“.

Danas je Dubrovnik obnovljen, popravljena je povijesna baština, hoteli... Stvoreni su uvjeti za moderni turizam kao i mnoga događanja: Festa sv. Vlaha – Dan Dubrovnika, Dubrovačke ljetne igre, Dubrovački karneval i mnoga druga zbivanja.

Dubrovačke ljetne igre su festival utemeljen 1950. godine. U zanimljivom ambijentu zatvorenih i otvorenih scenskih prostora renesansno-baroknog grada u vremenu od 10. srpnja do 25. kolovoza održavaju se brojne glazbene, dramske i plesne priredbe.

U sklopu Dubrovačkog karnevala, Dubrovački muzeji i Dubrovačke ljetne igre organizirali su u atriju Kneževa dvora prigodni program pod nazivom „Veljun u Dvoru“ od 25. veljače do 1. ožujka 2022.

Posjetitelji su mogli razgledati kostime i maske korištene u programima Ljetnih igara te pogledati dokumentarne filmove o pokladnoj tradiciji dubrovačkog kraja.

Suljo i Mujo gledali proglašenje novog pape. Kad su čuli da mu je ime Franjo, Mujo kaže Sulji: "Vidiš Ti, moj Suljo,.... opet izabraše katolika!"

Sudjelovao Mujo u kvizu:

- Recite nam, što je to što na raskrsnici pomaže u reguliranju prometa, a nije policajac? Evo, na primjer, imate crveno, imate zeleno...?

Mujo odgovara:.....

- Da nije žuto?

Bacač koplja kaže klupskom kolegi:

- "Danas se moram jako potruditi, u gledalištu mi je punica."

Kolega odgovara:.....

- "Čovječe, to je preko sto metara, teško da ćeš je pogoditi!"

Perica, držeći šljivu u ruci, upita tatu:

- "Tata, koje je boje šljiva?"

- "Plava!"

- "A zašto je ova crvena?".....

- "Zato što je zelena!"

Pita majmunčić mamu: "Zašto smo mi ovako ružni?"

Mama ga tješi: "Budi sine sretan da ovako izgledamo, da vidiš ovoga što čita ovaj VIC kakav je...»

Uhvatio Mujo medvjeda u lovu kad naiđe Haso, te ga pita:

- "Kako si ga uhvatio bolan?"

- "Lako, pucao sam sto puta!"

- "I koliko si ga puta pogodio?".....

- "Ni jednom, umro je od smijeha!"

Pričaju Mujo i Haso. U sobi stoje dvije upaljene grijalice.

Mujo će:

- Što si ovo, života ti, kupio dvije grijalice?

Haso:

- Iarane moj, znanstveno je dokazano da je danas parno..... grijanje najjeftinije.

Voditelj:

- Znači, vi ste pjesnik?

Gost:

- Da, ja sam pjesnik.

Voditelj:

- Amater?

Gost:

- A mater nije, ona je domaćica, malo oko bašte i tako...

Pitaju plavušu koliko ima godina.

- Ma ne znam, to se stalno mijenja!

Čokoladna torta

Priprema ove torte jednostavna je. Dobit ćete mekanu i ukusnu slasticu. Možete je poslužiti odmah nakon hlađenja, a bit će još bolja ako odstoji 12 sati.

Potrebno je:

200 g čokolade za kuhanje

80 g maslaca

50 g šećera i prstohvat soli

4 jaja,

korica limuna ili naranče po želji.

Maslac i čokoladu zagrijte (stopite) na pari povremeno miješajući da se sjedine. Ne smije biti previše vrelo da se čokolada ne skuha. Stavite u dublju posudu vodu tako da ne dotiče posudu s čokoladom i maslacem.

U rastopljenu čokoladu dodajte šećer i miješajući dodajte jedan po jedan žumanjak i koricu limuna ili naranče.

Bjelanjke umutite s prstohvatom soli te nježno sjedinite s čokoladom dodajući manje količine bjelanjaka.

Izlijte u podmazan pleh promjer 18 cm. Pecite 25-30 minuta na 180 C°. Nakon pečenja možete ukrasiti slagom ..., a možete uz nju poslužiti kuglu sladoleda.

Nema raja bez rodnoga kraja!